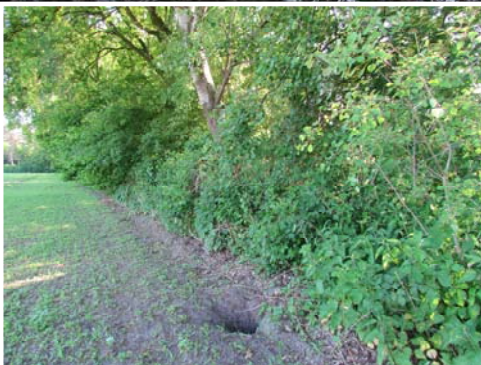

Ecologisch onderzoek kadastraal perceel 70 aan de Haarweg

Concept

Maarsbergen

gemeente Utrechtse Heuvelrug

In opdracht van de heer H. Veldhuizen

december 2013

van den **Bijtel** ecologisch **o**nderzoek

Ecologisch onderzoek

kadastraal perceel 70 aan de Haarweg

Maarsbergen

gemeente Utrechtse Heuvelrug

In opdracht van de heer H. Veldhuizen

Tekst:	H.J.V. van den Bijtel
Fotografie:	C. Achterberg (CA), H.J.V. van den Bijtel (HB) en H. van de Vendel (HV)
Beopublicatie:	201341
Deember 2013	
Omslagfoto:	
Grote foto:	zuidzijde van het perceel Haarweg 70 in de winter (HB)
Inzet:	houtwal langs de westzijde van de akker met dassenpijp en wissel (HB)

van den **Bijtel** ecologisch onderzoek

Uilenkamp 22
3972 XS Driebergen-Rijsenburg
tel./fax 0343 – 521021
e-mail h.j.v.vdbijtel@planet.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Opdracht	1
2	Gebiedsbeschrijving	3
2.1	Ligging en begrenzing	3
2.2	Inrichting en gebruik	3
2.3	Bodem	4
2.4	Water	5
2.5	Plangebied en de EHS	5
3	Het onderzoek	6
3.1	Onderzoeksgebied	6
3.2	Bezoeken	6
3.3	Flora	6
3.4	Paddenstoelen	6
3.5	Zoogdieren	6
3.6	Vogels	7
3.7	Reptielen	8
3.8	Amfibieën	8
3.9	Insecten	8
4	Bescherming van soorten en leefgebieden: wet- en regelgeving	9
4.1	Bescherming van de wilde flora en fauna	9
4.2	De Flora- en Faunawet	9
4.2.1	De Flora- en Faunawet en ruimtelijke ontwikkelingen	9
4.2.2	De ontheffing	9
4.2.3	Huidige toepassing Flora- en Faunawet bij ruimtelijke ingrepen	12
4.3	De bescherming van de EHS in de Structuurvisie	12
5	Resultaten van het onderzoek	14
5.1	Flora	14
5.2	Paddenstoelen	14
5.3	Zoogdieren	14
5.3.1	Gebruik van het gebied door vleermuizen	15
5.3.2	Gebruik van het gebied door eekhoorn	16
5.3.3	Gebruik van het gebied door das	17
5.4	Vogels	19
5.5	Reptielen en amfibieën	20
5.6	Dagvlinders	21
5.7	Waterjuffers en libellen	23
5.8	Sprinkhanen	23
6	Ruimtelijke ontwikkeling op het perceel Haarweg 70	24
6.1	De plannen voor het gebied	24
6.2	Effecten van de plannen	24
7	De resultaten in het licht van de Flora- en Faunawet: de natuurtoets	25
7.1	Strikter beschermde soorten	25
7.2	Effecten op de strikter beschermde soorten	25
7.3	Is een ontheffing nodig?	30
8	De plannen voor het perceel Haarweg 70 en het 'nee, tenzij-beginsel'	31
8.1	Wezenlijke waarden en kenmerken	31
8.2	Effecten op de wezenlijke waarden en kenmerken	32
8.2.1	Zones met bijzondere ecologisch kwaliteit	32
8.2.2	Aaneengeslotenheid en robuustheid	32
8.2.3	Bijzondere soorten	32
8.2.4	Essentiële verbindingen	33
8.2.5	Samenvattend	33
9	Conclusies	34
10	Geraadpleegde literatuur	36

Bijlagen

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In aansluiting op ontwikkelingen in de directe omgeving worden de mogelijkheden onderzocht om op het kadastrale perceel Haarweg 70 in Maarsbergen enkele woningen te bouwen. In het kader van dit onderzoek is het tevens van belang te weten of er op het perceel of in de terreinen die aan het perceel grenzen beschermde planten en dieren voorkomen die nadelige effecten van de eventuele nieuwbouw kunnen ondervinden. Omdat het perceel aan de oostzijde grenst aan gronden die onderdeel uitmaken van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), is het bovendien van belang dat de gevolgen van de eventuele nieuwbouw op de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS inzichtelijk worden gemaakt. Hierom is in 2013 in opdracht van de eigenaar van het perceel ecologisch onderzoek uitgevoerd.

Het kadastrale perceel Haarweg 70 in Maarsbergen is een maisakker die omgeven wordt door houtwallen en percelen gemengd bos (HV)

1.2 Opdracht

De opdracht bestaat uit het uitvoeren van een ecologisch onderzoek conform de geldende onderzoeksrichtlijnen en -protocollen waarin een natuurtoets in het kader van de Flora- en Faunawet en een nee, tenzij-toets conform de voorwaarden van de Provinciale Structuurvisie (PRS; Provincie Utrecht 2013a) en de Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV; Provincie Utrecht 2013b) zijn opgenomen.

De natuurtoets moet inzicht geven in de volgende aspecten:

- een beoordeling van de effecten van de plannen op beschermde soorten, en
- de gevolgen van de plannen in relatie tot de Flora- en Faunawet (voor welke soorten dient ontheffing ex. art. 75 van de Flora- en Faunawet te worden aangevraagd).

De nee, tenzij-toets omvat:

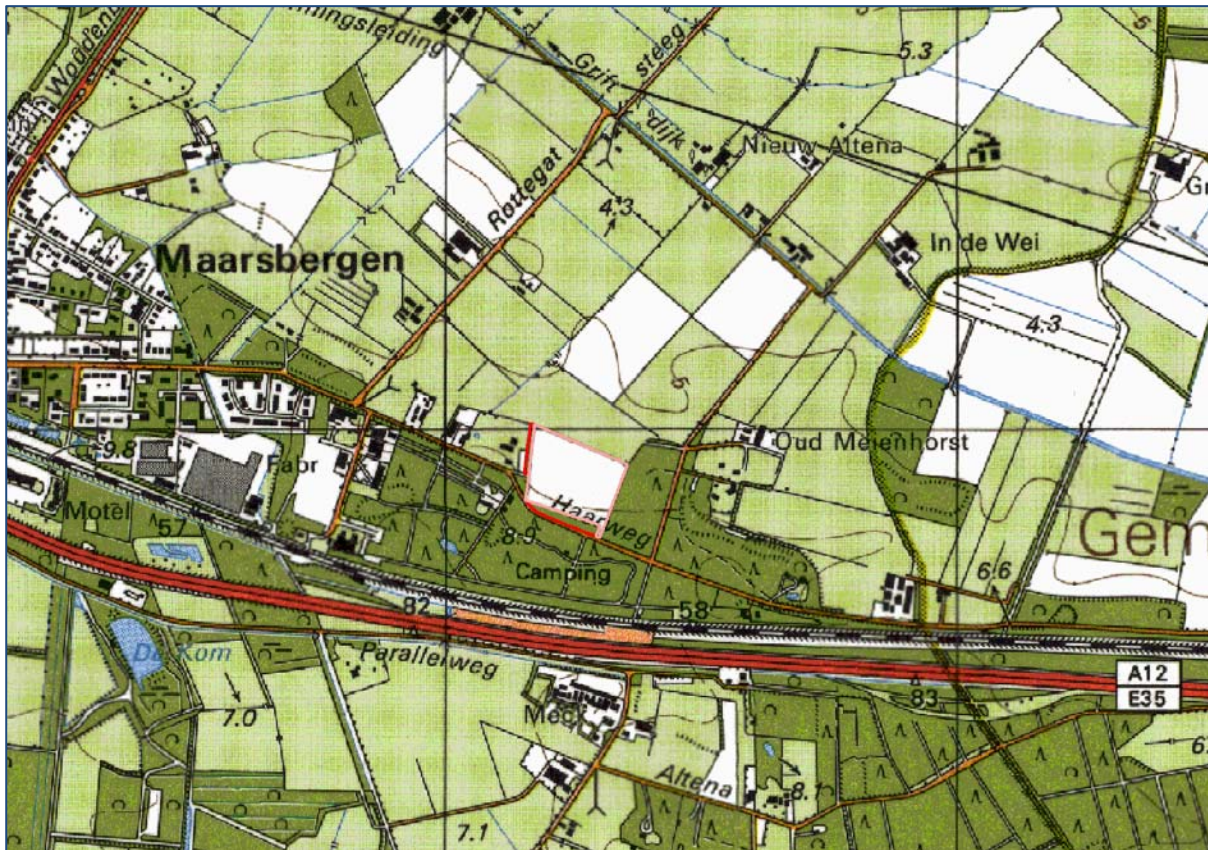
- een analyse van de effecten van de plannen op de wezenlijke waarden en kenmerken van de Ecologische Hoofdstructuur;
- onder de wezenlijke waarden en kenmerken worden verstaan:
 - kwaliteit van het ecosysteem
 - aaneengeslotenheid en robuustheid
 - bijzondere soorten
 - essentiële verbindingen
- de effecten van de plannen op de wezenlijke waarden en kenmerken worden onder andere getoetst aan de hand van de volgende onderliggende factoren:
 - de bij het gebied behorende natuurdoelen en -kwaliteit (systemen en soorten)
 - geomorfologische en aardkundige waarden en processen
 - de waterhuishouding (grond- en oppervlaktewater)
 - de aanwezigheid van beschermde soorten, bedreigde soorten van de Rode Lijst en Oranje Lijst
- eventuele randvoorwaarden voor de ontwikkeling van het gebied vanuit ecologische motieven.

2 Gebiedsbeschrijving

2.1 Ligging en begrenzing

Het kadastrale perceel Haarweg 70 in Maarsbergen ligt aan de noordkant van de Haarweg ten oosten van de bebouwde kom van Maarsbergen. Het perceel wordt in het noorden begrensd door graslanden, in het oosten door een perceel gemengd bos, in het zuiden door een strook gemengd bos langs de Haarweg en in het westen door een houtwal die de grens vormt met het erf van een woonhuis en een eikenbosje.

Het kadastrale perceel 70 aan de Haarweg in Maarsbergen heeft een oppervlakte van ca. 2,5 ha. Omdat de houtwal en de bosstrook in het zuiden ook zijn meegenomen in het onderzoek heeft het onderzoeksgebied een iets grotere oppervlakte (2,8 ha.)

Figuur 1. Ligging van het plangebied

Het eigenlijke perceel is lichtrood omlijnd, het totale onderzochte gebied is rood omlijnd
Schaal 1 : 25.000. Copyright 2004 Dienst voor het Kadaster en Openbare Registers, Apeldoorn

2.2 Inrichting en gebruik

Het kadastrale perceel Haarweg 70 in Maarsbergen is een akker die de laatste jaren gebruikt wordt voor de teelt van snijmais. In de winter is het een stoppelveld (maisstoppel, zie foto omslag) dat in maart/april wordt geploegd en bemest. Afhankelijk van de weersomstandigheden en vooral de bodemtemperatuur wordt de akker eind april/begin mei ingezaaid met mais. De oogst van de mais vindt meestal plaats in oktober.

In 2013 was langs de rand van de akker een strook ingezaaid met een wilde bloemenmengsel. Omdat dit mengsel vrijwel geheel bestaat uit uitheemse soorten is de ecologische waarde van deze stroken beperkt (HV)

De houtwal ten westen van de akker heeft tegenwoordig vooral een landschappelijke en ecologische functie. De gebruiksfuncties (veekering, houtopbrengst) zijn vervallen. De bospercelen ten oosten en zuiden van het perceel hebben naast houtproductie een belangrijke landschappelijke, ecologische en recreatieve functie.

2.3 Bodem

Bodem De bodems van het perceel Haarweg 70 worden gerekend tot de associatie van laarpodzolgronden en hoge, zwarte enkeerdgronden in leemarm en zwak lemig fijn zand. (Alterra, Bodemdata.nl; Stiboka 1966).

Geomorfologie Het perceel ligt in een zone met gordeldekzandwelingen aan weerszijden van de Haarweg. Aan de noordrand van de akker gaat deze zone over in een vlakte van ten dele verspoelde dekzanden (Stiboka 1982). Deze overgang is in het veld herkenbaar door de aanwezigheid van een lage steilrand langs de noordrand van de akker.

Hoogteligging Het gebied loopt licht hellend naar het noorden af. Het hoogste deel van het perceel, tegen de Haarweg aan, ligt op een hoogte van ca. 8 meter +NAP, terwijl de noordrand op een hoogte van ca. 6,5 meter +NAP ligt.

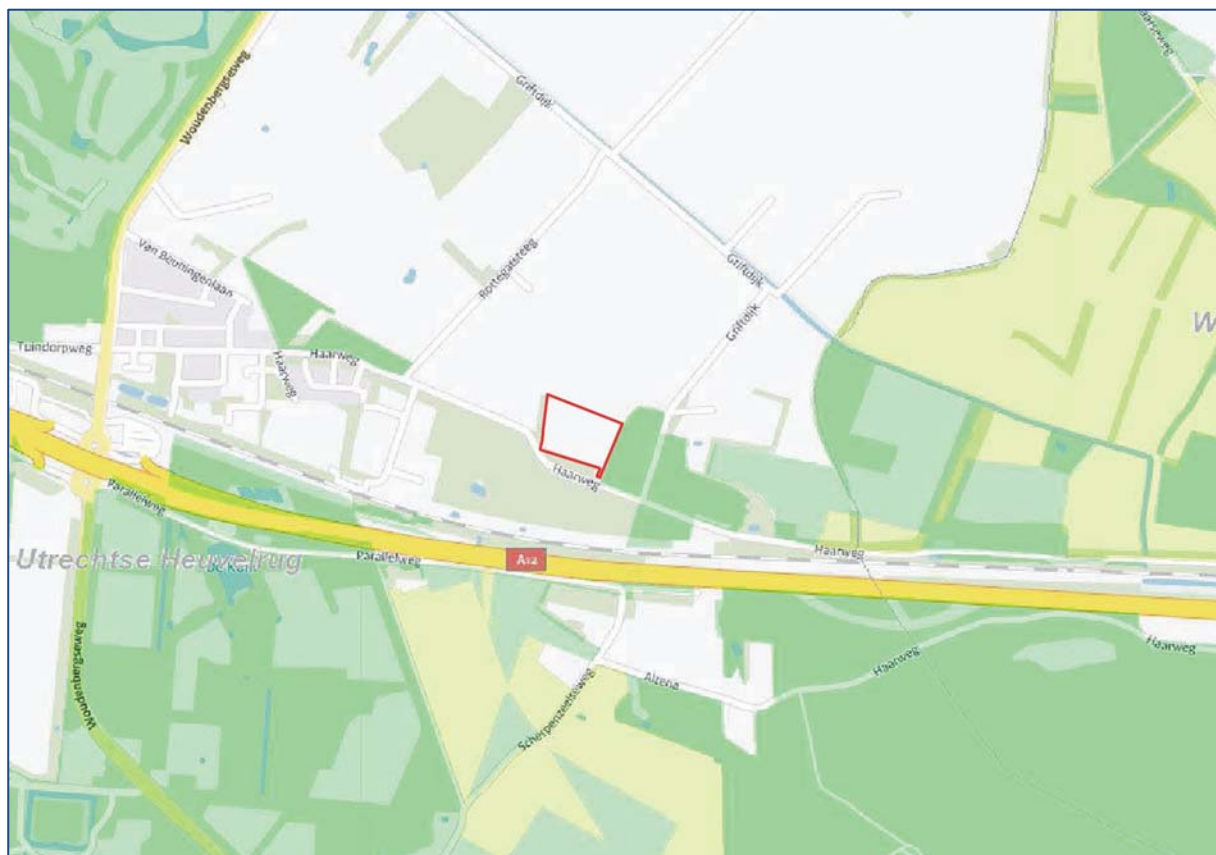
2.4 Water

Grondwater Het grondwater bevindt zich op het perceel in de hoogste stand op een diepte van 40 tot 80 cm onder maaiveld (GHG) en in de laagste stand op een diepte van meer dan 120 cm onder maaiveld (GLG; grondwatertrappen VI en VII; Alterra 2012).

Oppervlaktewater Op het perceel is geen oppervlaktewater aanwezig. Onderaan de steilrand langs de noordrand van het perceel is een sloot/greppel aanwezig waarvan delen alleen in perioden met veel neerslag watervoeren. Het overgrote deel van het jaar staat deze sloot/greppel droog.

2.5 Plangebied en de EHS

Het perceel ligt buiten de Ecologische Hoofdstructuur, maar grenst wel aan gronden die onderdeel uitmaken van de EHS (figuur 2). Het bosperceel dat aan de oostzijde aan de akker grenst ligt in de EHS.

Figuur 2. EHS in de omgeving van het plangebied (bron: Provincie Utrecht 2013; ondergrond © Topografische Dienst Kadaster, 2012)
donkergroen en grijsgroen: EHS met ecologische verbindingzones; geelgroen: gebieden binnen de groene contour; olijfgroen: groenelementen buiten de EHS; wit en grijs: gebied buiten de groene contour; plangebied is rood omlijnd

3 Het onderzoek

3.1 Onderzoeksgebied

Het kadastrale perceel Haarweg 70 in Maarsbergen is een min of meer rechthoekige akker, waarop in de afgelopen jaren mais is geteeld. De akker grenst aan de westzijde aan een houtwal en aan de zuid- en oostzijde aan percelen met gemengd bos. Er is een duidelijke ecologische relatie tussen de akker en de houtwal en de bospercelen. Zo planten veel diersoorten zich voort in de omringende opgaande beplantingen, maar zoeken ze, in ieder geval ten dele, hun voedsel op of langs de randen van de akker. Om die reden zijn de houtwal, de bosstrook in het zuiden en de bosrand in het oosten meegenomen in het onderzoek van het kadastrale perceel Haarweg 70.

3.2 Bezoeken

Het onderzoek naar de flora en fauna van het kadastrale perceel Haarweg 70 is ingebed in het ecologisch onderzoek dat is uitgevoerd in de aangrenzende terreinen (voormalige camping en Haarweg 17-19). In de periode april tot en met oktober 2013 zijn aan het totale gebied zestien bezoeken gebracht. Tijdens elk bezoek is ook onderzoek uitgevoerd op het perceel Haarweg 70. De minimale onderzoeksduur alhier bedroeg een half uur. Op 24 september en 30 oktober zijn extra bezoeken gebracht voor onderzoek naar vleermuizen en paddenstoelen. In totaal is het perceel Haarweg 70 dus achttien maal bezocht met een totale onderzoeksduur van ruim 13 uur (bijlage 1).

3.3 Flora

Tijdens het veldonderzoek zijn van de groeiplaatsen van de eventueel aanwezige beschermde en bijzondere plantensoorten (Rode of Oranje Lijstsoorten, soorten die indicatief zijn voor bepaalde milieus) de exacte coördinaten opgenomen met een GPS (Garmin GPSMap 60csx). Van elke groeiplaats is een schatting gemaakt van het aantal aanwezige exemplaren (schaal van Tansley) en, indien van toepassing, een schatting van de omvang van de groeiplaats.

Tevens is een lijst opgesteld van alle in het gebied aangetroffen soorten.

3.4 Paddenstoelen

Het onderzoek naar paddenstoelen is specialistisch werk; veel soorten kunnen alleen met microscopisch onderzoek van onder andere de sporen op naam worden gebracht. Daar komt nog bij dat lang niet alle soorten elk jaar vruchtlichamen vormen; een goed paddenstoelen-onderzoek moet zich daarom over een reeks van jaren uitstrekken.

Het uitgevoerde onderzoek heeft voornamelijk betrekking op in het veld goed herkenbare soorten en is dan ook verre van uitputtend geweest. In het gebied komen zonder twijfel meer soorten paddenstoelen voor.

Tijdens vier bezoeken zijn gericht gegevens verzameld over het voorkomen van paddenstoelen. Tijdens de overige bezoeken zijn aanvullende gegevens verzameld. Van deze groep is een lijst gemaakt van alle aangetroffen soorten. Van enkele meer bijzondere soorten zijn de exacte groeiplaatsen gekarteerd.

3.5 Zoogdieren

Zoogdieren, exclusief vleermuizen De gegevens over het voorkomen van zoogdieren zijn verzameld aan de hand van zichtwaarnemingen van individuen, sporen, nesten, hollen en burchten, vondsten en onderzoek van enkele aangetroffen braakballen. Voorts is in augustus enkele weken een zogeheten cameraval geplaatst nabij een dassenburcht (figuur 3).

Tijdens het onderzoek is gedurende enkele weken een camera ingezet die zowel overdag als 's nachts automatisch opnamen maakt. Als de sensor in de camera een beweging registreert, worden de opnamen gestart (HV)

Vleermuizen Voor het onderzoek naar het voorkomen van en het terreingebruik door vleermuizen is het gebied in totaal driemaal bezocht. Tijdens deze bezoeken, die plaatsvonden in de late avond of de zeer vroege ochtend, is gebruikgemaakt van batdetectoren (Pettersson D240x en D1000x). Beide detectoren beschikken over zowel een heterodyne functie als een time expansion-functie en de mogelijkheid voor het opnemen van geluiden. De Pettersson D1000x beschikt bovendien nog over een derde methode (frequentiedelen) om het ultrasone geluid van vleermuizen hoorbaar te maken. Met de Pettersson D1000x zijn tijdens enkele bezoeken opnamen gemaakt van de echolocatiegeluiden van vleermuizen. Deze opnamen zijn vervolgens op de computer geanalyseerd met het programma Batsound. Het onderzoek naar vleermuizen is uitgevoerd conform het vleermuizenprotocol (Gegevensautoriteit Natuur, Netwerk Groene Bureaus & Zoogdiervereniging 2012).

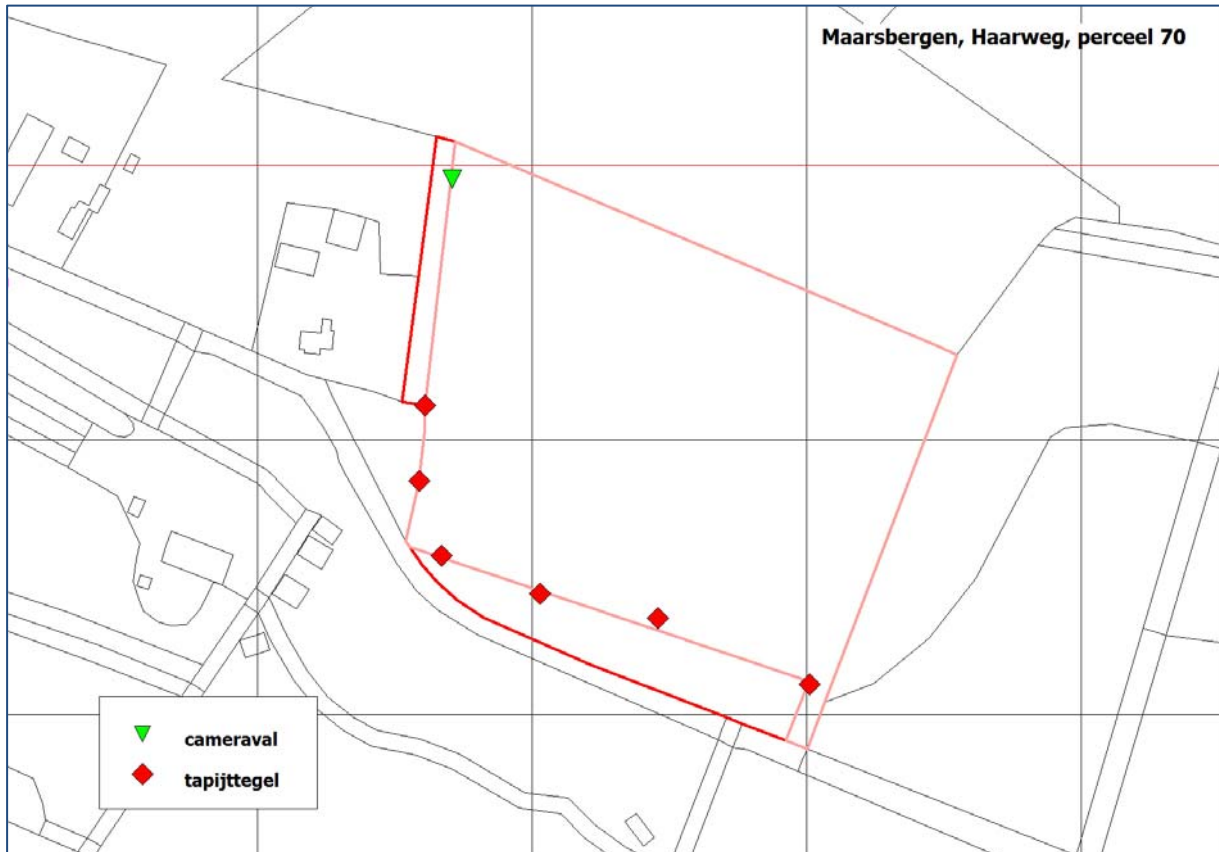
3.6 Vogels

Tijdens vijftien bezoeken zijn gegevens over het voorkomen van vogels verzameld. Specifiek op broedvogels gerichte bezoeken zijn afgelegd op 13 februari, 2 en 22 april, 7 juni en 6 juli 2013. Het veldwerk is uitgevoerd conform de richtlijnen van het SOVON-Broedvogel Monitoring Project (Van Dijk 1996), met dien verstande dat, omdat het veldwerk veelal is gecombineerd met andere werkzaamheden, geen bezoeken in de zeer vroege ochtend zijn afgelegd. Onderzoek naar het voorkomen van nachttactieve vogels is gecombineerd met het onderzoek naar vleermuizen.

De interpretatie en uitwerking van de veldgegevens heeft eveneens plaatsgevonden conform de richtlijnen van het SOVON-Broedvogel Monitoring Project (Van Dijk 1996).

3.7 Reptielen

Tijdens veertien bezoeken is onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van reptielen door het gericht afzoeken van geschikt biotoop. In het bijzonder voor het onderzoek naar het voorkomen van hazelwormen zijn langs de zuid- en westrand van het perceel zes tapijttegels uitgelegd (figuur 3). Hazelwormen, maar ook andere reptielen (en soms amfibieën), kruipen hieronder om op te warmen. De tegels hebben van eind mei tot half oktober in het veld gelegen en zijn achtmaal gericht gecontroleerd.

Figuur 3. Locaties van de gebruikte onderzoeksmaterialen

3.8 Amfibieën

Omdat op en langs de randen van het perceel geen water voorkomt, is geen gericht onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van amfibieën.

3.9 Insecten

Tijdens zes veldbezoeken die overdag plaatsvonden, is onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van insecten, in het bijzonder dagvlinders, sprinkhanen en wilde bijen. De gegevens van deze groepen zijn verzameld door gericht grazige en bloemrijke begroeiingen en de oevers van de waterpartijen af te zoeken.

4 Bescherming van soorten en leefgebieden: wet- en regelgeving

4.1 Bescherming van de wilde flora en fauna

De wilde flora en fauna worden beschermd door verschillende internationale en nationale verdragen, richtlijnen en wetten. De belangrijkste hiervan zijn de Vogelrichtlijn, de Habitatrichtlijn en de Flora- en Faunawet.

De Vogelrichtlijn is een Europese richtlijn die bescherming biedt aan de inheemse wilde vogels en hun leefgebieden (middels de aanwijzing van Vogelrichtlijngebieden) binnen het grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie.

De Habitatrichtlijn, eveneens een Europese richtlijn, biedt bescherming aan de leefgebieden van de wilde flora en fauna door de aanwijzing van zogeheten Habitatrichtlijngebieden en aan bepaalde individuele soorten. Deze soorten zijn ondergebracht in een aantal bijlagen waarvoor verschillende beschermingsregimes gelden. Voor soorten die zijn opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt het zwaarste beschermingsregime. Indien in een te ontwikkelen gebied een soort voorkomt die is opgenomen in Bijlage IV, kan deze ontwikkeling alleen plaatshebben als voldaan wordt aan een aantal strikte voorwaarden.

De Flora- en Faunawet is een Nederlandse wet waarin een aantal oude wetten (onder andere de Jachtwet, de Vogelwet en de Natuurbeschermingswet) is samengevoegd en waarin tevens belangrijke bepalingen uit de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn zijn opgenomen. In de volgende paragraaf wordt nader ingegaan op de belangrijkste bepalingen van de Flora- en Faunawet.

Rode Lijsten. Naast deze wetten en richtlijnen waarin de bescherming van de inheemse wilde planten en dieren wordt geregeld, zijn ook de zogeheten Rode Lijsten nog van betekenis. Rode Lijsten zijn lijsten met soorten die in hun voortbestaan bedreigd worden en zijn een uitvloeisel van de Conventie van Bern uit 1982. Ze worden gezien als een belangrijk instrument voor soortbescherming. Soorten die op een Rode Lijst zijn opgenomen, zijn niet automatisch beschermd maar krijgen in het natuurbeleid wel extra aandacht. Ruimtelijke ontwikkelingen die gepland zijn in gebieden waar groeiplaatsen of leefgebieden van Rode Lijst-soorten aanwezig zijn, dienen zeer zorgvuldig te worden uitgevoerd.

Oranje Lijsten. Dit zijn lijsten met soorten, zowel planten als dieren, die in de provincie Utrecht in hun voortbestaan bedreigd worden dan wel potentieel bedreigd worden. In de Oranje Lijsten is tevens aangegeven welke soorten speciale aandacht krijgen in het natuurbeleid van de provincie Utrecht (aandachtsoorten en prioritaire soorten).

4.2 De Flora- en Faunawet

4.2.1 De Flora- en Faunawet en ruimtelijke ontwikkelingen

In de Flora- en Faunawet zijn twee belangrijke principes vastgelegd en wel (1) dat dieren ook beschermd dienen te worden omdat hun bestaan waardevol is en (2) dat een ieder de plicht heeft voldoende zorg in acht te nemen voor de in het wild levende dieren en planten en voor hun directe leefomgeving (zorgplichtbepaling). Hieruit voortvloeiende zijn in de wet verbodsbepalingen opgenomen. Hiervan zijn, zeker in relatie tot ruimtelijke ontwikkelingen, de verbodsbepalingen op handelingen die het voortbestaan van planten en dieren in gevaar kunnen brengen, de belangrijkste (zie kader).

Verbodsbepalingen Flora- en Faunawet

Bepalingen betreffende planten op de groeiplaats (artikel 8):

- Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse soort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Bepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving (artikel 9 - 12):

- Het is verboden dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- Het is verboden dieren behorende tot een beschermde inheemse soort opzettelijk te verontrusten.
- Het is verboden nesten, hollen of andere voortplantingsplaatsen of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- Het is verboden eieren van dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen, waartoe ook de eventuele woningbouw op het kadastrale perceel Haarweg 70 moet worden gerekend, dient vooraf beoordeeld te worden welke negatieve gevolgen de ingreep zouden kunnen hebben voor de eventueel aanwezige beschermde inheemse soorten. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de initiatiefnemer van het betreffende project.

Bij de uitwerking van plannen of bij de planning van werkzaamheden is het van belang dat de volgende aspecten duidelijk worden:

- Welke beschermde dier- en plantensoorten komen in en nabij het plangebied voor?
- Leidt het realiseren van de plannen of de uitvoering van de geplande werkzaamheden tot handelingen die strijdig zijn met de verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet betreffende planten op hun groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving?
- Kunnen de plannen of de voorgenomen werkzaamheden zodanig aangepast worden dat dergelijke handelingen niet of in mindere mate gepleegd worden?
- Is om de plannen te kunnen uitvoeren of de werkzaamheden te kunnen verrichten ontheffing (ex. art. 75 van de Flora- en Faunawet) van de verbodsbepalingen betreffende planten op de groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving vereist?

4.2.2 De ontheffing

Indien de uitvoering van de plannen en werkzaamheden leidt tot handelingen die de Flora- en Faunawet verbiedt, dient hiervoor bij Dienst Regelingen, de uitvoeringsinstantie die hiermee is belast, een ontheffing te worden aangevraagd. Deze ontheffing dient te worden aangevraagd vóórdat met de daadwerkelijke uitvoering van de werkzaamheden wordt begonnen. Aangezien er met de beoordeling van een ontheffingaanvraag enige tijd gemoeid is, is het verstandig deze aanvraag tijdig in te dienen. Verstrekt er evenwel teveel tijd (een jaar of meer) tussen de aanvraag en het begin van de werkzaamheden, dan kunnen er zich met betrekking tot het voorkomen van planten en dieren alweer de nodige veranderingen hebben voorgedaan.

Bij de beoordeling van ontheffingaanvragen wordt onderscheid gemaakt in vier categorieën van soorten:

1. Soorten genoemd in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en ingevolge artikel 75, vijfde lid, bij algemene maatregel van bestuur aangewezen bedreigde soorten. Ontheffing kan worden verleend, indien:
 - er geen andere bevredigende oplossing bestaat, en
 - er sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu gunstige effecten, en
 - er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort.
2. Soorten die niet zijn opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en die niet ingevolge artikel 75, vijfde lid, bij algemene maatregel van bestuur zijn aangewezen, met uitzondering van beschermde inheemse vogels. Ontheffing kan worden verleend, indien geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort.
3. Beschermde inheemse vogels. De hier bedoelde dwingende redenen van groot openbaar belang kunnen geen grond zijn voor het verlenen van een ontheffing. De Europese Vogelrichtlijn staat dat niet toe.
4. Voor meer algemene soorten zal een vrijstelling gelden. Dergelijke soorten mogen dan worden verstoord, verjaagd of verplaatst van plekken waar ruimtelijk wordt ingegrepen. Daarvoor is dan geen ontheffing vereist.

In februari 2005 is de AMvB art. 75, ook wel het Besluit Vrijstelling Beschermde Dier- en Plantensoorten, in werking getreden. Dit besluit maakt het mogelijk dat vrijstelling wordt verleend voor het aanvragen van een ontheffing van de Flora- en Faunawet. In de toelichtende brochure op de 'AMvB art. 75' (LNV 2005) is middels tabellen - die corresponderen met de bijlagen uit de AMvB - een handzaam overzicht gegeven van de beschermingsregimes die gelden voor de verschillende soorten.

Voor veelvoorkomende beschermde soorten, opgenomen in Tabel 1 van de AMvB art. 75, geldt een algemene vrijstelling, dat wil zeggen dat er voor deze soorten geen ontheffing van de Flora- en Faunawet hoeft te worden aangevraagd. Voor soorten uit Tabel 2 van de AMvB art. 75 geldt eveneens een algemene vrijstelling, mits de geplande werkzaamheden worden uitgevoerd conform bepaalde richtlijnen die zijn vastgelegd in een ministerieel goedgekeurde gedragscode. Voor soorten uit Tabel 3 van de AMvB art. 75 geldt in het geval van bestendig beheer en gebruik een vrijstelling mits er gewerkt wordt conform de richtlijnen van een ministerieel goedgekeurde gedragscode. Beschikt men niet over een dergelijke gedragscode, dan dient een ontheffing van de verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet te worden aangevraagd indien overtreding hiervan te verwachten is. (NB. Dit geldt ook voor soorten uit Tabel 2 van de AMvB art. 75.) Is er sprake van ruimtelijke ontwikkeling of inrichting, waartoe ook de eventuele woningbouw op het kadastrale perceel Haarweg 70 moet worden gerekend, in een gebied waar soorten voorkomen uit Tabel 3 van de AMvB art. 75, dan is altijd een ontheffing nodig, mits er natuurlijk sprake is van handelingen die strijdig zijn met de verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet.

De aanvraag van een ontheffing van de Flora- en Faunawet dient vergezeld te gaan van een activiteitenplan. In een activiteitenplan moeten onder andere de uitkomsten van een recente inventarisatie van planten en dieren op de geplande locatie (een lijst met de aanwezige beschermde soorten, waarin is aangegeven op grond van welke wettelijke bepaling(en) deze soorten beschermd zijn), een beschrijving van de te verwachten schade aan de beschermde planten en dieren, een beschrijving hoe de schade tot een minimum beperkt kan worden, een planning van de uit te voeren werkzaamheden en een compensatieplan zijn opgenomen.

4.2.3 Huidige toepassing Flora- en Faunawet bij ruimtelijke ingrepen

In 2009 is de toepassing van de Flora- en Faunawet naar aanleiding van twee uitspraken van de Raad van State betreffende de beoordeling van ontheffingen voor ruimtelijke ingrepen aangepast. Dit is ook van belang voor ook de plannen voor het plangebied aangezien dit werk gekarakteriseerd moet worden als een ruimtelijke inrichting of ontwikkeling. In de onderstaande passages die zijn overgenomen uit een brief van Dienst Regelingen (2009) wordt de huidige toepassing nader toegelicht.

Raad van State: bij ruimtelijke ingreep geen ontheffing belang j

Door een uitspraak van de Raad van State kunt u voor soorten uit Bijlage IV van de Habitatrichtlijn alleen nog ontheffing krijgen voor een belang dat is opgenomen in de Habitatrichtlijn. U kunt hierdoor geen ontheffing meer aanvragen op basis van belang j 'de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling'. Belang j staat namelijk niet in de Habitatrichtlijn, maar in het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten. Deze manier van beoordelen stemt volgens de Raad van State echter niet overeen met de Europese regelgeving. Daarom kunnen wij voor Bijlage IV-soorten geen ontheffing meer verlenen voor een ruimtelijke ingreep op basis van belang j.

Raad van State: bij vogels geen ontheffing belang e en j

Tast u door een ruimtelijke ingreep nesten aan van vogels of het bijbehorende essentiële leefgebied? Dan kunt u voor vogels naast belang j, ook geen ontheffing aanvragen op basis van belang e 'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten'. De Raad van State heeft in haar uitspraak bepaald dat u voor vogels alleen nog ontheffing kunt krijgen op grond van een belang dat staat in de Vogelrichtlijn. Belang e en j staan beide niet in de Vogelrichtlijn. Dit betekent dus dat u op basis van deze belangen geen ontheffing meer kunt krijgen voor vogels.

Nieuwe aanpak beoordeling bij ruimtelijke ingrepen

Door de uitspraken van de Raad van State moet Dienst Regelingen de beoordeling aanpassen van de ontheffingsaanvragen voor ruimtelijke ingrepen. Gaat u een ruimtelijke ingreep uitvoeren en zijn er beschermde soorten in het plangebied? Dan heeft u voortaan twee mogelijkheden bij uw ontheffingsaanvraag.

1. Voorkom overtreding van de Flora- en faunawet. U laat uw voorgenomen mitigerende maatregelen beoordelen door Dienst Regelingen. Als deze voldoende zijn krijgt u een beschikking met daarin de goedkeuring van uw maatregelen. De goedkeuring krijgt u in de vorm van een afwijzing van uw ontheffingsaanvraag. U heeft namelijk geen ontheffing nodig doordat u met uw maatregelen overtreding van de Flora- en faunawet voorkomt. U mag uw werkzaamheden dus gaan uitvoeren.
2. Zijn mitigerende maatregelen niet mogelijk? Dan volgt een volledige beoordeling voor ontheffing.

In 2012 heeft de Raad van State een streep gezet door de bovenstaande werkwijze (ABRvS 15 februari 2012, JM 2012/54). De rechter is van oordeel dat als mitigerende maatregelen nodig zijn, er impliciet sprake is van overtreding van de verbodsbepalingen. En dus moet er een 'gewone' ontheffing worden aangevraagd. De praktijk van de zogeheten 'positieve afwijzing' is hiermee van de baan. Nog onduidelijk is hoe deze uitspraak door de Dienst Regelingen wordt toegepast op de uitvoeringspraktijk van de Flora- en Faunawet.

4.3 De bescherming van de EHS in de Structuurvisie

In de Structuurvisie Provincie Utrecht (Provincie Utrecht 2013a) is de Ecologische Hoofdstructuur begrensd (figuur 2). Binnen de EHS zijn ook de Habitat- en Vogelrichtlijngebieden en de Beschermde Natuurmonumenten opgenomen.

Ter bescherming van de gebieden in de EHS is het 'nee, tenzij'-regime van toepassing (zie kader) en kan op gebiedsniveau de saldobenadering worden toegepast.

Nieuwe plannen, projecten of handelingen binnen en in de nabijheid van deze gebieden zijn niet toegestaan indien deze de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant aantasten, tenzij er geen reële alternatieven zijn én er sprake is van redenen van groot openbaar belang (het 'nee, tenzij'-regime).

Tot de wezenlijke kenmerken of waarden worden de onderstaande aspecten gerekend:

- kwaliteit van het ecosysteem
- aaneengeslotenheid en robuustheid
- bijzondere soorten
- essentiële verbindingen

In hoeverre deze wezenlijke kenmerken of waarden al dan niet significant worden aangetast, dient te worden getoetst aan onder andere de volgende punten (Provincie Utrecht 2006a):

- de bij het gebied behorende natuurdoelen en -kwaliteit (systemen en soorten)
- geomorfologische en aardkundige waarden en processen
- de waterhuishouding (grond- en oppervlaktewater)
- de aanwezigheid van beschermde soorten, bedreigde soorten van de Rode Lijst en Oranje Lijst

Omdat het plangebied niet in de EHS ligt, maar hier aan grenst, dient beoordeeld te worden of de ingrepen in het plangebied een zodanige uitstraling hebben, dat dit leidt tot een significante aantasting van de wezenlijke waarden en kenmerken in de aangrenzende EHS-terreinen.

5 Resultaten van het onderzoek

5.1 Flora

In het onderzochte gebied zijn 157 plantensoorten, inclusief enkele verwilderde soorten, vastgesteld (bijlage 2). Van de aangetroffen soorten is er één beschermd krachtens de Flora- en Faunawet: brede wespenorchis (tabel 1). De brede wespenorchis is licht beschermd (Tabel 1 van de AMvB art. 75) en hiervoor geldt een algemene vrijstelling. Geen van de vastgestelde soorten is opgenomen op de Rode Lijst; 11 soorten zijn opgenomen op de Oranje Lijst.

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Rode Lijst	Oranje Lijst	F&F
Akkerereprijs	<i>Veronica agrestis</i>		KW	
Bergbasterdwederik	<i>Epilobium montanum</i>		KW	
Brede wespenorchis	<i>Epipactis helleborine</i>			1
Groene naaldaar	<i>Setaria viridis</i>		KW	
Grote ereprijs	<i>Veronica persica</i>		KW	
Heggenduizendknoop	<i>Fallopia dumetorum</i>		GE	
Hertshoornweegbree	<i>Plantago coronopus</i>		GE	
Kleine brandnetel	<i>Urtica urens</i>		GE	
Klimopereprijs	<i>Veronica hederifolia</i>		KW	
Lievevrouwebedstro	<i>Galium odoratum</i>		KW	
Vroegeling	<i>Erophila verna</i>		GE	
Zwaluwtong	<i>Fallopia convolvulus</i>		GE	

Tabel 1. Vastgestelde beschermde soorten, Rode Lijst- en Oranje Lijst-soorten

De soorten waarbij in de kolom F&F een cijfer staat, zijn beschermd krachtens de Flora- en Faunawet; het cijfer verwijst naar de tabel (toelichtende brochure; LNV 2005) waarin ze zijn opgenomen en daarmee naar de striktheid van de bescherming. De soorten waarbij in de kolommen Rode Lijst of Oranje Lijst de afkorting KW (kwetsbaar) of GE (gevoelig) staat, zijn opgenomen in deze lijsten. De aanduidingen verwijzen naar de mate van bedreiging.

5.2 Paddenstoelen

In het gebied zijn 70 soorten paddenstoelen vastgesteld (bijlage 3), maar het werkelijke aantal aanwezige soorten zal hoger liggen (zie paragraaf 3.4). Het overgrote deel van de aangetroffen soorten zijn (vrij) algemene soorten van bossen en licht verstoorde milieus. Eén van de waargenomen soorten, de gewone dennenkegelzwam, is als kwetsbaar opgenomen op de Rode Lijst.

5.3 Zoogdieren

In het onderzoeksgebied zijn 16 soorten zoogdieren vastgesteld, waaronder vijf soorten vleermuizen (tabel 2). Alle vleermuizen zijn strikt beschermd krachtens de Flora- en Faunawet en opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Ook eekhoorn (Tabel 2 van de AMvB art. 75) en das (Tabel 3 van de AMvB art. 75) zijn strikter beschermde soorten. Drie van de vastgestelde soorten zijn als gevoelig of kwetsbaar opgenomen op de Rode en/of Oranje Lijst.

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Rode Lijst	Oranje Lijst	F&F
Egel	<i>Erinaceus europaeus</i>			1
Gewone/Tweekleurige bosspitsmuis	<i>Sorex araneus/coronatus</i>			1
Mol	<i>Talpa europaea</i>			1
Ruige dwergvleermuis	<i>Pipistrellus nathusii</i>			3-IV
Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>			3-IV
Rosse vleermuis	<i>Nyctalus noctula</i>	KW	4	3-IV
Laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>	KW		3-IV
Gewone grootoorvleermuis	<i>Plecotus auritus</i>			3-IV
Haas	<i>Lepus europaeus</i>			1
Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>			1
Eekhoorn	<i>Sciurus vulgaris</i>			2
Rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>			1
Bosmuis	<i>Apodemus sylvaticus</i>			1
Vos	<i>Vulpes vulpes</i>			1
Das	<i>Meles meles</i>		3	3-I
Ree	<i>Capreolus capreolus</i>			1

Tabel 2. Vastgestelde zoogdieren

De soorten waarbij in de kolom F&F een cijfer staat, zijn beschermd krachtens de Flora- en Faunawet; het cijfer verwijst naar de tabel (toelichtende brochure; LNV 2005) waarin ze zijn opgenomen en daarmee naar de striktheid van de bescherming. Voor soorten die zijn opgenomen in Tabel 3 van de AMvB art. 75 geeft het Romeinse cijfer aan of de soort wel (IV) of niet (I) is opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn.

De soorten waarbij in de kolom Rode Lijst of Oranje Lijst de afkorting KW (kwetsbaar), een 3 (bedreigd) of een 4 (potentieel bedreigd) staat, zijn opgenomen in deze lijsten. De aanduidingen verwijzen naar de mate van bedreiging.

5.3.1 Gebruik van het gebied door vleermuizen

Kraamkolonies en zomerverblijven

Op de akker zelf zijn geen objecten (schuren, bomen met holten) aanwezig die als verblijfplaats voor vleermuizen dienst kunnen doen. Ook in de houtwal ten westen of in de bosstrook ten zuiden van de akker ontbreken bomen met holten die als verblijfplaats voor vleermuizen kunnen fungeren. In het bosperceel ten oosten van de akker staan verschillende bomen met (grotere) holten die door vleermuizen als verblijfplaats gebruikt kunnen worden. Of hier ook daadwerkelijk verblijfplaatsen aanwezig zijn, is niet onderzocht.

Winterverblijf

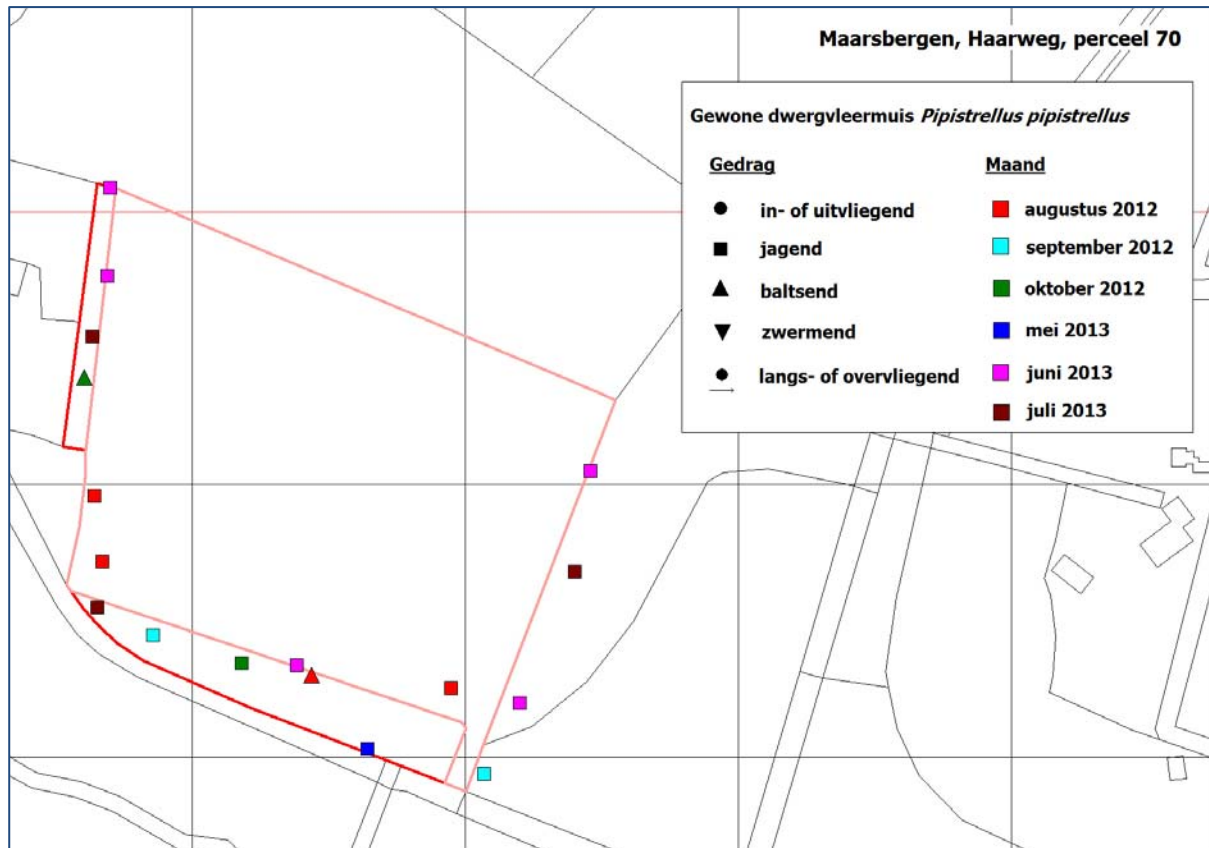
Op de akker zelf zijn geen objecten (schuren, bomen met holten) aanwezig die als winterverblijfplaats voor vleermuizen dienst kunnen doen. Ook in de houtwal ten westen of in de bosstrook ten zuiden van de akker ontbreken bomen met holten die als winterverblijf voor vleermuizen kunnen fungeren. In het bosperceel ten oosten van de akker staan verschillende bomen met (grotere) holten die door in holle bomen verblijvende vleermuizen mogelijk als winterverblijf zouden kunnen worden gebruikt. Of hier ook daadwerkelijk winterverblijfplaatsen aanwezig zijn, is niet onderzocht.

Paarverblijven en zwermplaatsen

Van de gewone dwergvleermuis zijn in augustus en oktober 2012 op twee plaatsen langs de akker rondvliegende baltsende mannetjes waargenomen (figuur 4). Paarverblijven zijn evenwel niet aangetroffen. Van de andere waargenomen soorten zijn evenmin paar- of zwermplaatsen aangetroffen.

Jachtgebieden

De ruige en gewone dwergvleermuis (figuur 4; bijlage 4) zijn vooral langs de randen van de akker, in de beschutting van de bosranden, jagend waargenomen. De beide grotere soorten, rosse vleermuis en laatvlieger, joegen ook regelmatig midden boven de akker (bijlage 4). Van de gewone grootoorvleermuis is geen enkel jagend individu waargenomen, maar het is aannemelijk dat ook deze soort nu en dan langs de randen van de akker jaagt, omdat op nog geen honderd meter afstand jagende individuen van deze soort zijn vastgesteld.

Figuur 4. Waarnemingen van de gewone dwergvleermuis

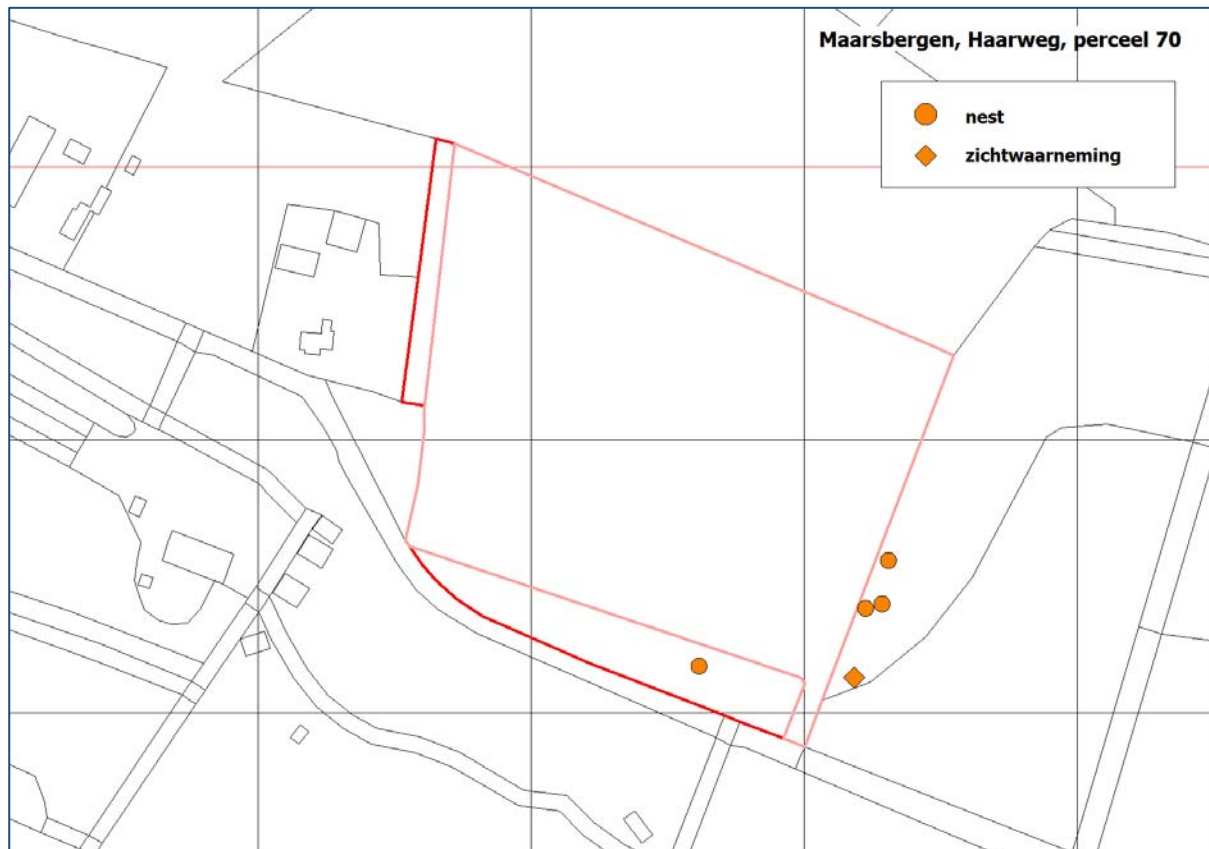
Vliegroutes

Binnen het onderzochte gebied zijn van geen enkele soort vliegroutes vastgesteld.

5.3.2 Gebruik van het gebied door eekhoorn

In het gebied is slechts eenmaal een eekhoorn gezien (figuur 5). Het betrof een voedselzoekend exemplaar in het bos ten oosten van de akker in oktober 2013. In dit bosperceel zijn in grove den ook drie nesten van de eekhoorn aangetroffen. Een vierde nest bevond zich in een grove den aan de oostkant van de strook gemengd bos ten zuiden van de akker (figuur 5).

Vraatresten van eekhoorns zijn op diverse plaatsen in de bosstrook ten zuiden en het bos ten oosten van de akker gevonden. Hieruit kan worden opgemaakt dat eekhoorns een groot deel van beide bospercelen gebruiken om te foerageren.

Figuur 5. Locaties van nesten en waarnemingen van eekhoorns

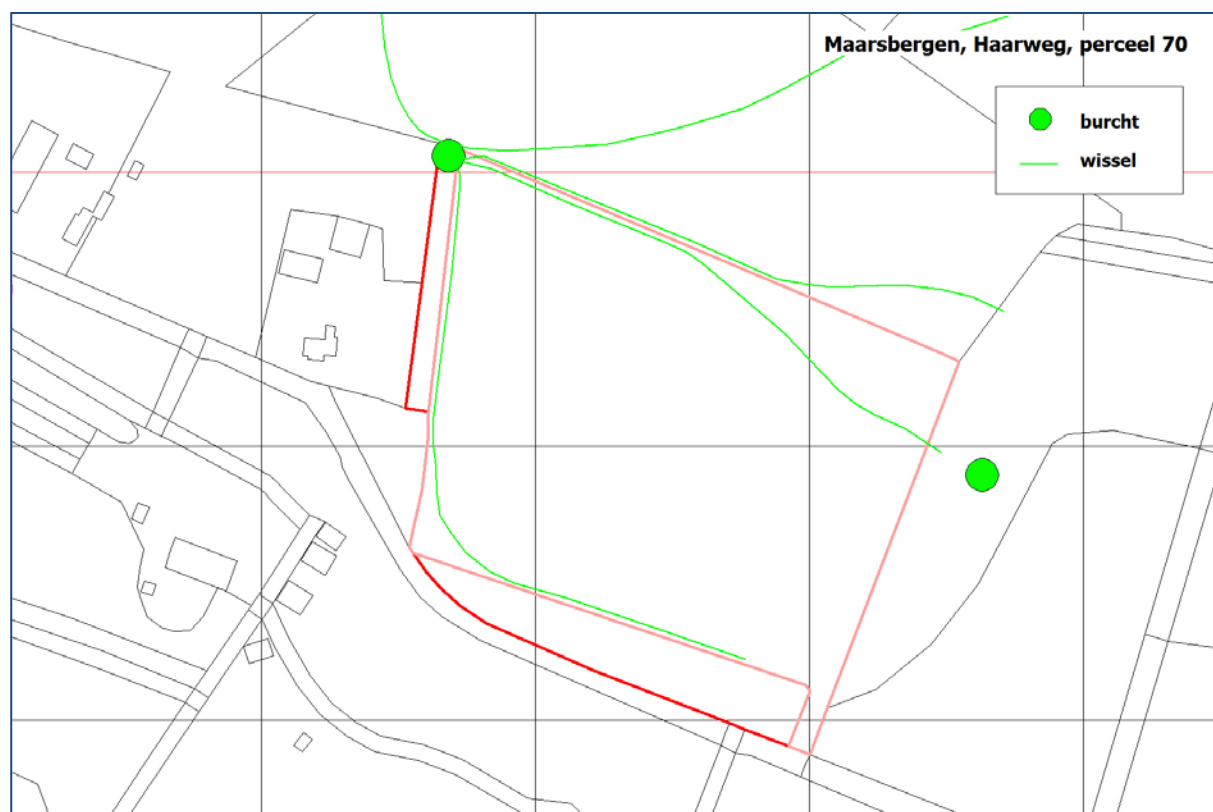
5.3.3 Gebruik van het gebied door das

Op de kop van de houtwal ten westen van de akker ligt een dassenburcht met ten minste zes gangen (pijpen). Een tweede grotere burcht ligt in het bos ten oosten van de akker (figuur 6). Aangezien er tussen deze beide burchten twee veelgebruikte wissels lopen, mag ervan worden uitgegaan dat ze worden gebruikt door dezelfde familiegroep dassen. In de onderzoeksperiode waren beide burchten regelmatig belopen.

De akker wordt door dassen gebruikt om te foerageren. Ze voeden zich met allerlei ongewervelde dieren en ook met de kolven van de snijmais. Voorts lopen er twee veelgebruikte wissels over de akker (figuur 6). Eén wissel loopt langs de noordrand van de akker en volgt de perceelscheiding. De tweede loopt langs de houtwal richting de Haarweg en buigt langs de bosstrook af naar het oosten. Tijdens het onderzoek zijn nog drie andere wissels vastgesteld (figuur 6). Eén daarvan volgt de steilrand en loopt door het grasland parallel aan de wissel over de noordrand van de akker. De twee andere lopen van de burcht de graslanden ten noorden van het gebied in.

Een van de ingangen tot de burcht van de das met een waaier van recent uitgegraven zand, augustus 2013 (HV)

Figuur 6. Globale ligging van de burchten en wissels van das

5.4 Vogels

In het onderzoeksgebied zijn 33 soorten broedvogelsoorten vastgesteld (tabel 3, bijlage 5). Deze soorten broeden allemaal in de aangrenzende opgaande beplantingen en gebruiken de akker in ieder geval een deel van de tijd om te foerageren. Er zijn geen soorten vastgesteld die op de akker zelf broeden. Hiervoor ligt de akker mogelijk te beschut en is het geteelde gewas (snijmais) ongeschikt.

Alle Nederlandse (broed)vogels zijn gedurende het broedseizoen strikt beschermd krachtens de Europese Vogelrichtlijn (en de Flora- en Faunawet). Twee van de aangetroffen soorten zijn opgenomen op de Rode Lijst.

In het plangebied zijn twee soorten vastgesteld waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn: buizerd en ransuil. Het nest van de buizerd bevindt zich in de bosstrook tussen de akker en de Haarweg. In 2013 hebben de buizerds niet op dit nest gebroed, maar in een horst in het bos ten oosten van de akker. Het nest in het plangebied is echter nog volledig intact en bruikbaar, en heeft voor de vogels kennelijk ook nog een functie als verblijfplaats, aangezien er in de directe omgeving regelmatig buizerds rondvlogen, al dan niet alarmerend.

Een van de buizerds van het paar dat broedt in de directe omgeving van het perceel Haarweg 70 (HV)

De nestlocatie van de ransuil is onbekend, maar bevindt zich met zekerheid niet in het onderzoeksgebied. Vermoedelijk hebben de ransuilen gebroed in een oud kraaiennest in het bos ten oosten van de akker.

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Aantal	Rode Lijst	Oranje Lijst
Appelvink	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	4		
Boomklever	<i>Sitta europaea</i>	1		
Boomkruiper	<i>Certhia brachydactyla</i>	3		
Bosuil	<i>Strix aluco</i>	1		
Buizerd	<i>Buteo buteo</i>	1		
Fitis	<i>Phylloscopus trochilus</i>	5		
Gaai	<i>Garrulus glandarius</i>	2		
Goudhaantje	<i>Regulus regulus</i>	1		
Goudvink	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	4		
Grauwe vliegenvanger	<i>Muscicapa striata</i>	4	GE	
Groenling	<i>Chloris chloris</i>	2		
Grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i>	2		
Grote lijster	<i>Turdus viscivorus</i>	1		
Heggenmus	<i>Prunella modularis</i>	5		
Holenduif	<i>Columba oenas</i>	1		
Houtduif	<i>Columba palumbus</i>	4		
Koolmees	<i>Parus major</i>	5		
Kuifmees	<i>Parus cristatus</i>	4		
Merel	<i>Turdus merula</i>	9		
Pimpelmees	<i>Parus caeruleus</i>	3		
Putter	<i>Carduelis carduelis</i>	2		
Ransuil	<i>Asio otus</i>	1	KW	
Roodborst	<i>Erithacus rubecula</i>	8		
Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>	2		
Tjiftjaf	<i>Phylloscopus collybita</i>	7		
Tuinfluitter	<i>Sylvia borin</i>	3		
Vink	<i>Fringilla coelebs</i>	8		
Winterkoning	<i>Troglodytes troglodytes</i>	4		
Witte kwikstaart	<i>Motacilla alba</i>	2		
Zanglijster	<i>Turdus philomelos</i>	6		
Zwarte kraai	<i>Corvus corone</i>	1		
Zwarte mees	<i>Parus ater</i>	1		
Zwartkop	<i>Sylvia atricapilla</i>	7		

Tabel 3. Vastgestelde broedvogels

In de kolom Aantal is het aantal vastgestelde territoria weergegeven. Van soorten met een donkergroene achtergrond zijn de nesten jaarrond beschermd.

De soorten waarbij in de kolom Rode Lijst of Oranje Lijst de afkorting KW (kwetsbaar) of GE (gevoelig) staat, zijn opgenomen in deze lijsten. De aanduidingen verwijzen naar de mate van bedreiging.

5.5 Reptielen en amfibieën

Op het perceel Haarweg 70 in Maarsbergen zijn geen reptielen waargenomen. Wel is tijdens het onderzoek een doodgereden hazelworm gevonden in de noordberm van de Haarweg (tabel 4). Op grond van deze vondst is het aannemelijk dat de bosstrook ten zuiden van de akker en het bos ten oosten leefgebied zijn van de hazelworm.

De hazelworm is strikt beschermd krachtens de Flora- en Faunawet en opgenomen op de Oranje Lijst (potentieel bedreigd).

In het onderzoeksgebied zijn twee soorten amfibieën aangetroffen, bruine kikker en gewone pad (tabel 4). Door het ontbreken van open water heeft het gebied voor amfibieën geen functie als voortplantingslocatie. Wel heeft het gebied een functie als landbiotoop en mogelijk ook overwinteringsbiotoop, in het bijzonder voor de beide vastgestelde soorten.

De beide vastgestelde amfibieën zijn opgenomen in Tabel 1 van de AMvB art. 75 (hoofdstuk 3). Voor deze soorten geldt een algemene vrijstelling. Geen van de soorten is opgenomen op de Rode of Oranje Lijst.

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Rode Lijst	Oranje Lijst	F&F
Reptielen				
Hazelworm	Anguis fragilis		4	3-I
Amfibieën				
Bruine kikker	Rana temporaria			1
Gewone pad	Bufo bufo			1

Tabel 4. Aanwezige reptielen en amfibieën

De soorten waarbij in de kolom F&F een cijfer staat, zijn beschermd krachtens de Flora- en Faunawet; het cijfer verwijst naar de tabel (toelichtende brochure; LNV 2005) waarin ze zijn opgenomen en daarmee naar de striktheid van de bescherming. Voor soorten die zijn opgenomen in Tabel 3 van de AMvB art. 75 geeft het Romeinse cijfer aan of de soort wel (IV) of niet (I) is opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn.
De soort waarbij in de kolom Oranje Lijst een 4 (potentieel bedreigd) staat, is opgenomen in deze lijst. De aanduiding verwijst naar de mate van bedreiging.

5.6 Dagvlinders

In het onderzoeksgebied zijn 16 soorten dagvlinders vastgesteld (tabel 5). De aanwezige vlinders bestaan deels uit algemene soorten die weinig eisen stellen aan hun omgeving, deels uit soorten van opgaande beplantingen (bont zandoogje, boomblauwtje, eikenpage) en deels uit soorten van bosranden en bloemrijke ruigten (groot dikkopje, koevinkje, zwartsprietdikkopje; figuur 7).

Geen van de vastgestelde soorten is beschermd krachtens de Flora- en Faunawet. Het groot dikkopje, een soort van bosranden, is in de categorie 'gevoelig' opgenomen op de Rode Lijst.

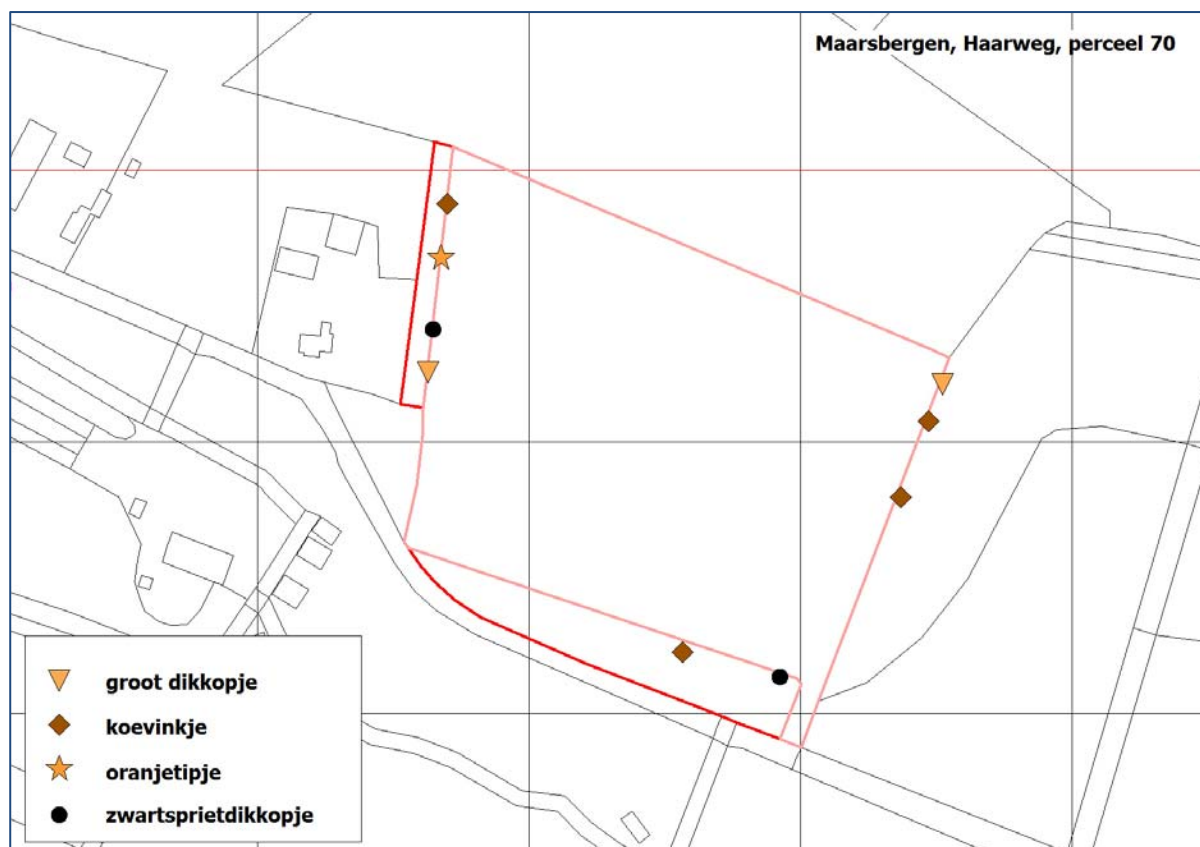
Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Rode Lijst	Oranje Lijst	F&F
Atalanta	Vanessa atalanta			
Bont zandoogje	Pararge aegeria			
Boomblauwtje	Celastrina argiolus			
Citroenvlinder	Gonepteryx rhamni			
Dagpauwoog	Inachis io			
Eikenpage	Neozephyrus quercus			
Gehakelde aurelia	Polygonia c-album			
Groot dikkopje	Ochlodes faunus	GE		
Groot koolwitje	Pieris brassicae			
Klein geaderd witje	Pieris napi			
Klein koolwitje	Pieris rapae			
Kleine vos	Aglaia urticae			
Kleine vuurvlinder	Lycaena phlaeas			
Koevinkje	Aphantopus hyperantus			
Oranjetipje	Anthocharis cardamines			
Zwartsprietdikkopje	Thymelicus lineola			

Tabel 5. Vastgestelde dagvlinders

De soort waarbij in de kolom Rode Lijst de afkorting GE (gevoelig) staat, is opgenomen in deze lijst. De aanduiding verwijst naar de mate van bedreiging.

Van het koevinkje, een dagvlinder van houtwallen en bloemrijke ruigten in bosranden, zijn in het onderzoeksgebied verschillende exemplaren waargenomen (HB)

Figuur 7. Waarnemingslocaties van vlinders van bosranden en bloemrijke ruigten

5.7 Waterjuffers en libellen

In het onderzoeksgebied zijn 9 soorten waterjuffers en libellen waargenomen (tabel 6). Dat er zo weinig soorten zijn waargenomen, is een gevolg van het ontbreken van open water. De waterjuffers en libellen die wel zijn waargenomen, zijn algemene soorten die vaak op grotere afstand van open water uitrijpen of jagen.

Geen van de soorten is beschermd krachtens de Flora- en Faunawet. Eén soort, de grote keizerlibel, is als potentieel bedreigd opgenomen op de Oranje Lijst.

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Rode Lijst	Oranje Lijst	F&F
Azuurwaterjuffer	Coenagrion puella			
Blauwe glazenmaker	Aeshna cyanea			
Bruine glazenmaker	Aeshna grandis			
Bruinrode heidelibel	Sympetrum striolatum			
Grote keizerlibel	Anax imperator		4	
Houtpantserjuffer	Lestes viridis			
Paardenbijter	Aeshna mixta			
Steenrode heidelibel	Sympetrum vulgatum			
Vuurjuffer	Pyrrhosoma nymphula			

Tabel 6. Vastgestelde waterjuffers en libellen

De soort waarbij in de kolom Oranje Lijst een 4 (potentieel bedreigd) staat, is opgenomen in deze lijst. De aanduiding verwijst naar de mate van bedreiging.

5.8 Sprinkhanen

In het onderzoeksgebied zijn 7 soorten sprinkhanen vastgesteld (tabel 7). Het zijn algemene soorten die voorkomen in bossen en bosranden (boskrekkel, struiksprinkhaan), in al dan niet ruige, grazige vegetaties (bruine sprinkhaan, kustsprinkhaan, ratelaar) en in ruigten (grote groene sabelsprinkhaan). Het gewoon doornetje is een soort die in verschillende biotopen voorkomt, maar vooral op open plekken met een zeer ijle begroeiing. Op akkers wordt de soort regelmatig aangetroffen op kale plekkjes die zijn ontstaan doordat er lange tijd water heeft gestaan. In dergelijke milieus is de soort ook in het onderzoeksgebied aangetroffen. Geen van de soorten is beschermd of als bedreigd of ernstig bedreigd opgenomen op de Rode of Oranje Lijst.

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Rode Lijst	Oranje Lijst	F&F
Boskrekkel	Nemobius sylvestris			
Bruine sprinkhaan	Chorthippus brunneus			
Gewoon doornetje	Tetrix undulata			
Grote groene sabelsprinkhaan	Tettigonia viridissima			
Kustsprinkhaan	Chorthippus albomarginatus			
Ratelaar	Chorthippus biguttulus			
Struiksprinkhaan	Leptophyes punctatissima			

Tabel 7. Vastgestelde sprinkhanen

6 Ruimtelijke ontwikkeling op het perceel Haarweg 70

6.1 De plannen voor het gebied

Voor het kadastrale perceel 70 aan de Haarweg in Maarsbergen worden de mogelijkheden onderzocht voor de bouw van ten minste twee woningen. Dit onderzoek is nog in een zodanig pril stadium dat er nog geen inzicht bestaat in de omvang van de woningen en de omringende tuinen. Er valt dientengevolge nog geen schatting te maken van het ruimtebeslag van de eventuele nieuwbouw.

Evenmin is op dit moment duidelijk op welke wijze de eventuele woningen ontsloten zullen worden. De wijze van ontsluiting is mede afhankelijk van de keuze van de bouwlocatie. Er zijn twee locaties in onderzoek. Vanuit landschappelijke motieven is een locatie voorgesteld langs de houtwal aan de westzijde van de akker. Hierbij is vooral de zichtbaarheid van de woningen vanuit het noorden (vanaf de Griftdijk) een belangrijke overweging. De tweede locatie ligt parallel aan de bosstrook aan de zuidzijde van het perceel. Een belangrijk argument dat voor deze locatie pleit, is het feit dat hiermee wordt aangesloten bij de wijze waarop het gebied (Gelderse Vallei) in het verleden is ingericht. Vrijwel alle bebouwing ligt min of meer parallel aan wegen die de loop van de hogere dekzandruggen of -welingen volgen. Ter plaatse van het plangebied verlopen de hogere gordeldekzandwelingen (net als de Haarweg) west-oost.

6.2 Effecten van de plannen

De plannen voor bouw van tenminste twee woningen kunnen de volgende nadelige effecten hebben op de flora en fauna in het gebied:

- wegnemen van een zekere oppervlakte foerageergebied en het onderbreken foerageer- en migratieroutes van dassen door de nieuwbouw;
- verstoring van de dassenburchten door verstoring ten gevolge van menselijke aanwezigheid en activiteiten;
- verstoring van de dassenburchten door aantasting van de foerageergebieden, foerageer- en migratieroutes;
- verstoring van buizerdhorsten door verstoring ten gevolge van menselijke aanwezigheid en activiteiten;
- verstoring van buizerdhorsten doordat de relatie tussen de horst en het foerageergebied goeddeels verloren gaat. Dit aspect geldt met name voor de zuidelijke bouwlocatie;
- aantasting van de kwaliteit van de leef- en foerageergebieden van de aanwezige fauna ten gevolge van een toename van de verstoring door menselijke aanwezigheid en activiteiten, en
- wegnemen van een zekere oppervlakte foerageergebied van de aanwezige fauna door de nieuwbouw;
- aantasting van de kwaliteit van de leef- en foerageergebieden van de aanwezige fauna, in het bijzonder nachttactieve soorten, ten gevolge van een toename van de verstoring door licht.

Voorts zal met name nieuwbouw op de zuidelijke locatie ertoe leiden dat de ecologische relaties tussen het bosgebied ten zuiden van de Haarweg en de agrarische gronden ten noorden ervan worden aangetast.

7 De resultaten in het licht van de Flora- en Faunawet: de natuurtoets

7.1 Strikter beschermde soorten

In tabel 8 is een overzicht gegeven van de soorten die in het terrein zijn vastgesteld en die op basis van de Flora- en Faunawet strikter beschermd zijn (Tabellen 2 en 3 van de 'AMvB art. 75'). In de tabel is aangegeven krachtens welke wet of richtlijn de soorten bescherming genieten en in welke Tabel van de 'AmvB art. 75' ze zijn opgenomen.

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	F&F
Zoogdieren		
Ruige dwergvleermuis	Pipistrellus nathusii	3-IV
Gewone dwergvleermuis	Pipistrellus pipistrellus	3-IV
Rosse vleermuis	Nyctalus noctula	3-IV
Laatvlieger	Eptesicus serotinus	3-IV
Gewone grootoorvleermuis	Plecotus auritus	3-IV
Eekhoorn	Sciurus vulgaris	2
Das	Meles meles	3-I
Vogels		
Buizerd	Buteo buteo	
Ransuil	Asio otus	
Reptielen		
Hazelworm	Anguis fragilis	3-I

Tabel 8. Strikter beschermde soorten

In de kolom F&F is aangegeven in welke tabel van de AMvB art. 75 de verschillende soorten zijn opgenomen (toelichtende brochure; LNV 2005) en daarmee naar de striktheid van de bescherming. Voor soorten die zijn opgenomen in Tabel 3 van de AMvB art. 75 geeft het Romeinse cijfer aan of de soort wel (IV) of niet (I) is opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn.

Uit de tabel blijkt dat zeven van de aangetroffen soorten (vleermuizen, das en hazelworm) zijn opgenomen in Tabel 3 van de 'AMvB art. 75' en één soort (eekhoorn) in Tabel 2 (toelichtende brochure; LNV 2005). De vleermuizen zijn bovendien opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. De bescherming van deze soorten heeft een Europees rechtelijke grondslag en hiervoor geldt dan ook het strengste beschermingsregime.

In of in de directe omgeving van het perceel zijn twee vogelsoorten aanwezig waarvan de nesten jaarrond bescherming genieten. Daarnaast zijn alle broedvogels (tabel 3, pagina 20) strikt beschermd krachtens de Flora- en Faunawet. Broedvogels zijn opgenomen in de Vogelrichtlijn en dientengevolge heeft ook de bescherming van deze soorten een Europees rechtelijke grondslag. Deze bescherming heeft vooral betrekking op de broedtijd.

7.2 Effecten van de plannen op de strikter beschermde soorten

In het onderstaande wordt een nadere toelichting gegeven op de mogelijke effecten van de plannen voor de strikter beschermde soorten en de consequenties hiervan in het licht van de Flora- en Faunawet.

Vleermuizen De in het gebied waargenomen vleermuizen zijn in de regio vrij schaars (gewone grootoorvleermuis) tot algemeen. Van geen van de soorten zijn in of in de onmiddellijke omgeving van het plangebied zomerverblijven, paarverblijven, zwermplaatsen en/of vliegroutes vastgesteld. In het onderzochte gebied zijn ook geen objecten aanwezig waar vleermuizen zouden kunnen verblijven. Wel wordt door ruige en gewone dwergvleermuis, rosse vleermuis en laatvlieger regelmatig in het gebied gejaagd. Voor de gewone grootoorvleermuis is dat aannemelijk.

Hoewel de akker met name door de gewone dwergvleermuis frequent gebruikt wordt om te jagen, kan dit jachtgebied in de zin van de Flora- en Faunawet niet worden opgevat als een vaste verblijfplaats. Dit oordeel is vooral gebaseerd op het feit dat er in de omgeving van het plangebied voldoende geschikte jachtgebieden beschikbaar zijn.

De ontwikkeling kan er op termijn mogelijk ook toe leiden dat voor vleermuizen die in gebouwen verblijven, met name voor de gewone dwergvleermuis, nieuwe geschikte verblijfplaatsen beschikbaar komen.

Voor de vleermuizen kunnen de plannen de volgende effecten hebben:

- Realisatiefase:*
- verstoring van de jachtgebieden door werkzaamheden, en
 - verstoren en vernietigen van een deel van de jachtgebieden door nieuwbouw
- Na realisatie:*
- permanente onttrekking van een zekere oppervlakte jachtgebied door de aanwezigheid van bebouwing;
 - verstoring van de jachtgebieden door verlichting, en
 - het beschikbaar komen van potentieel geschikte verblijfplaatsen in de woningen

Omdat de jachtgebieden in het plangebied niet kunnen worden opgevat als een vaste verblijfplaats in de zin van de Flora- en Faunawet zal realisatie van de plannen niet leiden tot het wegnemen, verstoren of vernielen van vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen. Realisatie van de plannen zal met betrekking tot vleermuizen dan ook niet leiden tot overtreding van de verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet. Voor vleermuizen heeft daarom geen ontheffing van de verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet te worden aangevraagd.

De eekhoorn is vastgesteld in de bospercelen grenzend aan het plangebied. Voor de eekhoorn vervullen deze bospercelen de functie van leefgebied, waar hij zich voortplant, foerageert en overwintert.

De soort is in de bossen op grotere afstand van het plangebied vrij algemeen; plaatselijk is de eekhoorn zelfs in hoge dichtheden aanwezig. Ook in de regio komt de eekhoorn vrij algemeen voor. De hoogste dichtheden worden aangetroffen in vrij jonge dennenbossen in de nabijheid van of grenzend aan bebouwing en op verblijfsrecreatieterreinen. In grote aaneengesloten boscomplexen is de soort beduidend schaarser. Het is dan ook niet aannemelijk dat de voorgenomen ontwikkeling op het perceel Haarweg 70 (blijvend) nadelige effecten voor deze soort zal hebben. De ontwikkeling zal mogelijk zelfs leiden tot een zekere toename van de oppervlakte geschikt leef- en foerageergebied.

Voor de eekhoorn kunnen de plannen de volgende effecten hebben:

- Realisatiefase:*
- tijdelijke verstoring van de foerageergebieden door werkzaamheden
- Na realisatie:*
- het beschikbaar komen van nieuw foerageer- en leefgebied

De plannen zullen niet leiden tot het verstoren of vernietigen van verblijfplaatsen of belangrijke foerageergebieden van de eekhoorn. Realisatie van de plannen zal dan ook niet leiden tot overtreding van de verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet. Voor deze soort heeft dan ook geen ontheffing te worden aangevraagd.

Van de das zijn in de houtwal grenzend aan de akker en in het bos ten oosten ervan bezette burchten aanwezig. De akker zelf wordt door dassen gebruikt om te foerageren en er lopen twee veelgebruikte wissels (foerageer- en migratieroutes) overheen.

Nachtelijke opname van een van de dassen uit de burcht in de houtwal, gemaakt met de camera die in augustus nabij de burcht was opgesteld (CA)

Dassen zijn, ondanks de toename in de afgelopen vijftien jaar, in de regio nog altijd schaars. De dichtstbijzijnde burcht ligt ca. driehonderd meter naar het oosten, maar deze burcht is deels vergraven en vermoedelijk niet meer permanent in gebruik. De dassen in het plangebied zijn naar alle waarschijnlijkheid afkomstig van deze burcht. De dichtstbijzijnde regelmatig bezette burcht die bewoond wordt door een andere groep dassen ligt op ruim een kilometer afstand.

Het is zo goed als zeker dat eventuele nieuwbouw op het perceel Haarweg 70 zal leiden tot verstoring van de burcht in de houtwal langs de westgrens van het gebied, zeker als gekozen wordt voor de westelijke bouwlocatie. Deze verstoring kan ertoe leiden dat deze burcht, maar mogelijk ook de burcht in het bos ten oosten van de akker, wordt verlaten. Daarnaast zal door de bouw ten minste één veelgebruikte wissel worden belemmerd.

Voor de das kunnen de plannen de volgende effecten hebben:

- Realisatiefase:*
- verstoring van de burcht(en) door bouwwerkzaamheden;
 - verstoring en vernietiging van een deel van het foerageergebied door nieuwbouw, en
 - verstoring en vernietiging van ten minste één veelgebruikte wissel

- Na realisatie:*
- permanente verstoring van dassen in de directe omgeving van de burcht(en) door menselijke aanwezigheid en activiteiten (woningen);
 - permanente onttrekking van een deel van het foerageergebied door de aanwezigheid van bebouwing;
 - permanent verdwijnen van ten minste één veelgebruikte wissel door de aanwezigheid van bebouwing,
 - aantasting van de relatie tussen de burchten aan weerszijden van de akker.

De plannen voor het perceel Haarweg 70 zullen leiden tot het verstoren van vaste verblijfplaatsen van dassen en daarmee tot overtreding van de verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet. Voor deze soort moet dan ook een ontheffing van de verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet worden aangevraagd.

Of een ontheffing voor de voorgestane ontwikkeling zal worden verleend, is onzeker, omdat realisatie ertoe kan leiden dat de dassen uit het gebied verdwijnen. Weliswaar kunnen door het treffen van gerichte en functionele mitigerende maatregelen, zoals het aanhouden van voldoende afstand (ten minste 50 meter) tussen de burcht(en) en de nieuwbouw (ook gedurende de bouwfase), de aanleg van een nieuwe houtwal rond de bebouwing en de aanleg van dassentunnels met begeleidende rasters in de wegen in het gebied, worden de nadelige effecten beperkt. Maar zelfs het treffen van deze maatregelen biedt geen zekerheid dat de dassen bij realisatie van de plannen voor het gebied behouden zullen blijven.

De buizerd komt in de regio vrij algemeen voor. De soort heeft een vrij regelmatige verspreiding, waarbij de horsten gemiddeld zo'n vijfhonderd meter van elkaar verwijderd liggen. Van de buizerd is in de zuidelijke bosstrook een intact en bewoonbaar nest aanwezig. Hoewel er op dit horst in 2013 niet is gebroed, kan op grond van de waarnemingen die tijdens het veldonderzoek zijn verricht, worden geconcludeerd dat dit horst voor de buizerd nog steeds een functie heeft. Realisatie van de plannen voor het perceel Haarweg 70 zal ertoe leiden dat de functie van het horst in de zuidelijke bosstrook vrijwel geheel verloren zal gaan en daarmee onbruikbaar zal worden.

Voor de buizerd kunnen de plannen de volgende effecten hebben:

- Realisatiefase:*
- verstoring van de directe omgeving van de horst door bouwwerkzaamheden
 - verstoring en vernietiging van een deel van het jachtgebied door bouwwerkzaamheden
- Na realisatie:*
- permanente aantasting van de functionaliteit van de horst door de aanwezigheid van bebouwing, menselijke aanwezigheid en activiteiten, en
 - permanente onttrekking van een zekere oppervlakte jachtgebied door de aanwezigheid van bebouwing;

De plannen zullen leiden tot een sterke aantasting van de functionaliteit van het jaarrond beschermde nest van een paar buizerds. Daarmee zal de realisatie van de plannen leiden tot overtreding van de verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet. Voor deze soort moet daarom een ontheffing worden aangevraagd.

Omdat in het bos ten oosten van de akker nog twee horsten van hetzelfde buizerdpaar aanwezig zijn en de vogels dus een uitwijkmogelijkheid hebben, zal een ontheffing voor de buizerd mogelijk worden verleend.

Landelijk gezien is de ransuil in de afgelopen decennia fors in aantal achteruitgegaan. In de regio is dat niet anders, zij het dat kwantitatieve gegevens uit een groter gebied ontbreken. In de omgeving van het plangebied heeft in 2013 een paar ransuilen gebroed. De nestlocatie is onbekend, met dien verstande dat deze zich met zekerheid niet bevond het plangebied of in de bossen direct grenzend aan de akker. Vermoedelijk heeft de ransuil dieper in het bos ten oosten van de akker gebroed. Het is daarom niet aannemelijk dat realisatie van de plannen zal leiden tot aantasting van het nest van de ransuil of van de functionaliteit daarvan.

Voor de ransuil kunnen de plannen de volgende effecten hebben:

- Realisatiefase:* - verstoring en vernietiging van een deel van het jachtgebied door bouwwerkzaamheden
- Na realisatie:* - permanente onttrekking van een zekere oppervlakte jachtgebied door de aanwezigheid van bebouwing

De plannen zullen niet leiden tot het verstoren of vernietigen van het jaarrond beschermde nest van de ransuil, noch tot een sterke aantasting van de functionaliteit daarvan. Realisatie van de plannen zal dan ook niet leiden tot overtreding van de verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet. Voor deze soort behoeft dan ook geen ontheffing te worden aangevraagd.

Alle broedvogels zijn beschermd krachtens de Vogelrichtlijn en de Flora- en Faunawet. Overtreding van de verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet (en Vogelrichtlijn) kan worden voorkomen door de werkzaamheden die sterk ingrijpen op het terrein (bouwrijp maken gronden) uit te voeren in een periode waarin de kans op het verstoren van nesten en het beschadigen of vernielen van eieren zo klein mogelijk is. In de praktijk houdt dit in dat deze werkzaamheden buiten de broedtijd (1 maart – 15 juli) dienen te worden uitgevoerd.

Realisatie van de plannen zal voor broedvogels de volgende effecten hebben:

- Realisatiefase:* - tijdelijke verstoring van de foerageergebieden door de bouwwerkzaamheden, en
- Na realisatie:* - permanente aantasting van foerageergebieden door de aanwezigheid van menselijke aanwezigheid en activiteiten;
- permanente onttrekking van een zekere oppervlakte foerageergebied door de aanwezigheid van bebouwing, en
- het beschikbaar komen van nieuwe broedgelegenheid en nieuw leef- en foerageergebied (tuinen)

Als de werkzaamheden buiten de broedtijd worden uitgevoerd of als door een ter zake deskundig persoon wordt vastgesteld dat zich in de objecten of elementen die onder handen worden genomen geen bezette nesten van vogels bevinden, behoeft voor vogels geen ontheffing van de verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet te worden aangevraagd. Mochten er wel bezette nesten worden aangetroffen, dan dienen de werkzaamheden te worden uitgesteld tot de vogels het nest of de nesten uit eigener beweging verlaten hebben.

[NB. Sommige soorten kunnen ook vóór 1 maart of na 15 juli (tot in september) nog nestelen. Het is derhalve raadzaam om voorafgaand aan de werkzaamheden, de objecten en elementen waaraan werkzaamheden gaan plaatsvinden te (laten) controleren op de eventuele aanwezigheid van nesten.]

De hazelworm komt in de ruimere omgeving van het perceel Haarweg 70 alleen voor in de wat grotere boscomplexen. Hoewel kwantitatieve gegevens ontbreken, zijn de dichtheden naar alle waarschijnlijkheid (zeer) laag. In het onderzoeksgebied is alleen een doodgereden

exemplaar gevonden. Vermoedelijk komt de soort zowel in de zuidelijke bosstrook als in het bos ten oosten van de akker voor. Omdat deze bospercelen door de plannen niet zullen worden aangetast, zullen er ook geen vaste rust- en verblijfplaatsen van de hazelworm worden verstoord, weggenomen of vernield.

Voor de hazelworm kunnen de plannen de volgende effecten hebben:

Realisatiefase: - geen

Na realisatie: - geen

Uitvoering van de plannen zal niet leiden tot aantasting van het leefgebied van de hazelworm en dus ook niet tot het vernietigen of verstoren van vaste verblijfplaatsen van deze soort. Derhalve behoeft voor de hazelworm geen ontheffing van de verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet te worden aangevraagd.

7.3 Is een ontheffing nodig?

Uit het voorgaande is duidelijk geworden dat realisatie van de plannen voor twee soorten – das en buizerd – kan/zal leiden tot overtreding van de verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet. Voor deze soorten zal dan ook een ontheffing van de verbodsbepalingen moeten worden aangevraagd. Een ontheffing zal slechts worden verleend als kan worden aangetoond dat er voor de plannen geen reële alternatieven zijn én er sprake is van een dwingende reden van groot openbaar belang. Bovendien zal eventuele schade voor de betreffende soorten moeten worden gemitigeerd of gecompenseerd.

8 De plannen voor het perceel Haarweg 70 en het 'nee, tenzij-beginsel'

8.1 Wezenlijke waarden en kenmerken

In dit hoofdstuk wordt getoetst of de plannen voor het kadastrale perceel 70 aan de Haarweg in Maarsbergen kunnen leiden tot een significante aantasting van de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS, te weten:

- zones met bijzondere ecologische kwaliteit
- aaneengeslotenheid en robuustheid
- bijzondere soorten
- essentiële verbindingen

Of er sprake is van een significante aantasting van een van deze wezenlijke waarden en kenmerken wordt getoetst aan de hand van een aantal door de Provincie Utrecht (2013 a,b) opgestelde toetsingscriteria. Per waarde of kenmerk gaat het om de volgende toetsingscriteria:

- zones met bijzondere ecologische kwaliteit
 - o provinciale natuurwaardering - aantasten van gebieden met de natuurwaarden 'uitstekend' en 'goed'
 - o aantasten van oude boskernen van de categorie 'zeer waardevol' en 'bijzonder waardevol'
 - o het aantasten van de mogelijkheden tot instandhouding of realisatie van de natuurdoelen (UNAT's) zoals vastgelegd in de Natuurgebiedsplannen en/of de voor realisatie van de natuurdoelen vereiste abiotische omstandigheden
- aaneengeslotenheid en robuustheid
 - o opsplitsing van een gebied
 - o verkleining van een gebied
- bijzondere soorten
 - o negatieve gevolgen voor beschermde soorten uit Tabel 2 en 3 van de Flora- en Faunawet
 - o bedreigde soorten van de Rode en Oranje Lijsten uit de categorieën 'bedreigd', 'ernstig bedreigd' of 'op het punt van verdwijnen'
- essentiële verbindingen
 - o ecologische verbindingzones, robuuste verbindingen en ecoducten en faunapassages (tussen kerngebieden EHS) - door de ingreep wordt een verbinding 'ernstig belemmerd' of kan niet meer worden gerealiseerd
 - o foerageer- en migratieroutes - door de ingreep wordt een verbinding 'ernstig belemmerd' of kan niet meer worden gerealiseerd

Van belang voor de toetsing is dat het plangebied zelf niet in de EHS ligt, maar hier in het oosten aan grenst. In de toetsing dient derhalve te worden nagegaan of de effecten van de plannen een zodanige uitstraling hebben naar de omgeving dat de aangrenzende EHS hierdoor wordt aangetast.

8.2 Effecten op de wezenlijke waarden en kenmerken

8.2.1 Zones met bijzondere ecologische kwaliteit

Sinds november 2012 is de digitale kaart met de natuurwaardering niet meer beschikbaar op de website van de provincie Utrecht. De beoordeling van de aantasting van zones met bijzondere ecologische kwaliteit is derhalve gebaseerd op de ervaring en de gebiedskennis van de auteur.

Provinciale natuurwaardering

De plannen zijn van dien aard dat realisatie ervan naar verwachting niet zal leiden tot een significante aantasting van biotooptypen met een goede of uitstekende kwaliteit binnen de EHS. De bossen die grenzen aan het gebied kunnen gekwalificeerd worden als matig droog tot matig vochtig gemengd bos vochtig loofbos van redelijke kwaliteit, maar deze zullen door de plannen niet significant worden aangetast.

Oude boskernen

De dichtstbijzijnde oude boskern, een oude met eikenhakhout begroeide wal, ligt even ten oosten van de Griftdijk, op circa 150 meter van de akker. De eventuele nieuwbouw in het gebied is van dien aard dat deze niet zal leiden tot belangrijke veranderingen in het a-biotisch milieu in de ruimere omgeving van het plangebied. Het is derhalve niet aannemelijk dat de plannen zullen leiden tot aantasting van zeer waardevolle of bijzonder waardevolle oude boskernen.

Natuurdoelen

Omdat het plangebied buiten de EHS ligt en de plannen geen invloed zullen hebben op de a-biotische omstandigheden in de omgeving, zullen de mogelijkheden tot het realiseren of instandhouden van de natuurdoelen voor de gronden binnen de EHS niet worden aangetast.

8.2.2 Aaneengeslotenheid en robuustheid

Omdat het plangebied buiten de EHS ligt, zal realisatie van de plannen niet leiden tot onttrekking van gronden aan de EHS, noch tot opsplitsing van gebieden in de EHS. De plannen zullen derhalve niet leiden tot aantasting van de aaneengeslotenheid en robuustheid van de EHS.

8.2.3 Bijzondere soorten

In het plangebied komen acht soorten voor die voldoen aan de criteria van bijzondere soort (tabel 9). Van deze soorten zal naar verwachting alleen de das sterk nadelige effecten ondervinden van de realisatie van de plannen (paragraaf 7.2). De verstoring van de burcht(en) en het verdwijnen van veelgebruikte wissels kunnen ertoe leiden dat de dassen uit het gebied, inclusief de aangrenzende EHS-terreinen, verdwijnen. Dit betekent een significante aantasting van bijzondere soorten in de EHS.

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	F&F
Zoogdieren		
Ruige dwergvleermuis	Pipistrellus nathusii	3-IV
Gewone dwergvleermuis	Pipistrellus pipistrellus	3-IV
Rosse vleermuis	Nyctalus noctula	3-IV
Laatvlieger	Eptesicus serotinus	3-IV
Gewone grootoorvleermuis	Plecotus auritus	3-IV
Eekhoorn	Sciurus vulgaris	2
Das	Meles meles	3-I
Reptielen		
Hazelworm	Anguis fragilis	3-I

Tabel 9. Bijzondere soorten

De soorten waarbij in de kolom F&F een cijfer staat, zijn beschermd krachtens de Flora- en Faunawet; het cijfer verwijst naar de tabel (toelichtende brochure; LNV 2005) waarin ze zijn opgenomen en daarmee naar de striktheid van de bescherming. Voor soorten die zijn opgenomen in Tabel 3 van de AMvB art. 75 geeft het Romeinse cijfer aan of de soort wel (IV) of niet (I) is opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn.

De soorten waarbij in de kolom Rode Lijst of Oranje Lijst de afkorting KW (kwetsbaar), BE (bedreigd), EB (ernstig bedreigd), GE (gevoelig) of een 4 (potentieel bedreigd) staat, zijn opgenomen in deze lijsten. De aanduidingen verwijzen naar de mate van bedreiging.

8.2.4 Essentiële verbindingen

De plannen voor het perceel Haarweg 70 zullen niet leiden tot een significante aantasting van ecoducten of verbindingzones. In de directe omgeving van het plangebied liggen geen ecoducten of verbindingzones die kunnen worden belemmerd.

Door realisatie van de plannen zal ten minste één veelgebruikte wissel (migratie- en/of foerageerroute) van dassen, die begint (of uitkomt) in de EHS en vandaar naar de omgeving loopt (geen EHS), verdwijnen. In combinatie met de verstoring van de burcht(en) kan dit ertoe leiden dat de functionaliteit van het leefgebied zodanig afneemt, dat de dassen uit het gebied verdwijnen. De plannen leiden er dus toe dat een migratie- en/of foerageerroute ernstig wordt belemmerd (verdwijnt) en derhalve tot een significante aantasting van essentiële verbindingen.

8.2.5 Samenvattend

De plannen voor het perceel Haarweg 70 zullen niet leiden tot een significante aantasting van de zones met bijzondere ecologische kwaliteit en de aaneengeslotenheid en robuustheid van de EHS. Ze kunnen echter wel leiden tot een significante aantasting van bijzondere soorten en essentiële verbindingen. Dientengevolge kunnen de plannen alleen worden gerealiseerd als wordt aangetoond dat er sprake is van een reden van groot openbaar belang en dat er voor de plannen geen reële alternatieven zijn. Bovendien dient de optredende schade te worden gecompenseerd.

9 Conclusies

Planologische status

- Het kadastrale perceel 70 aan de Haarweg in Maarsbergen (plangebied) ligt in zijn geheel buiten de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).
- In het oosten grenst het plangebied aan een bosperceel dat onderdeel is van de EHS.

Onderzoekgebied

- Het eigenlijke plangebied is een akker waarop de afgelopen jaren snijmais werd geteeld. Omdat er een duidelijke ecologische relatie is tussen de akker en de omringende houtwal en bospercelen, zijn ook deze (ten dele) in het onderzoek betrokken.

Actuele natuurwaarden

- In het plangebied zijn in totaal 157 plantensoorten vastgesteld. Eén soort is licht beschermd. Geen van de soorten is als bedreigd of ernstig bedreigd opgenomen op de Rode en/of Oranje Lijst.
- In het plangebied zijn in totaal 70 soorten paddenstoelen vastgesteld. Geen van de soorten is als bedreigd of ernstig bedreigd opgenomen op de Rode Lijst.
- In het plangebied zijn 16 soorten zoogdieren aangetroffen, waarvan er 7 – vleermuizen, eekhoorn en das – strikter beschermd zijn.
- In het plangebied zijn 33 broedvogels vastgesteld, waaronder twee soorten – buizerd en ransuil – met jaarrond beschermde nesten.
- In het plangebied komt 1 soort reptiel voor, de hazelworm. Deze soort is strikt beschermd en opgenomen op de Oranje Lijst.
- In het plangebied zijn 2 soorten amfibieën aangetroffen. Geen van deze beide soorten is strikter beschermd of als bedreigd of ernstig bedreigd opgenomen op de Rode of Oranje Lijst.
- In het plangebied zijn 16 soorten dagvlinders waargenomen. Geen van deze soorten is strikter beschermd of als bedreigd of ernstig bedreigd opgenomen op de Rode of Oranje Lijst.
- In het plangebied zijn 9 soorten waterjuffers en libellen waargenomen. Geen van deze soorten is strikter beschermd of als bedreigd of ernstig bedreigd opgenomen op de Rode of Oranje Lijst.
- In het plangebied zijn 7 soorten sprinkhanen vastgesteld. Geen van deze soorten is strikter beschermd of als bedreigd of ernstig bedreigd opgenomen op de Rode of Oranje Lijst.

Flora- en Faunawet, natuurtoets

- In het plangebied komen 5 strikt beschermde vleermuizen voor. Deze soorten, ruige dwergvleermuis, gewone dwergvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis, gebruiken het gebied alleen om te jagen.
- De akker vormt voor vleermuizen geen essentieel jachtgebied en kan in de zin van de Flora- en Faunawet dan ook niet worden opgevat als een vaste verblijfplaats.
- Voor vleermuizen zal realisatie van de plannen niet leiden tot overtreding van de verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet en behoeft geen ontheffing te worden aangevraagd.

- Realisatie van de plannen zal niet leiden tot het verstoren, vernielen of wegnemen van vaste rust- en verblijfplaatsen van de eekhoorn.
- Voor de eekhoorn zal realisatie van de plannen niet leiden tot overtreding van de verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet en behoeft geen ontheffing te worden aangevraagd.
- Realisatie van de plannen zal leiden tot het verstoren van de dassenburcht(en) die in de directe omgeving van het plangebied aanwezig zijn.
- Realisatie van de plannen zal ertoe leiden dat ten minste één veelgebruikte wissel van de das wordt weggenomen.
- Voor de das zal realisatie van de plannen leiden tot overtreding van de verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet en moet een ontheffing te worden aangevraagd.
- Het is onzeker of deze ontheffing zal worden verleend.
- Realisatie van de plannen zal leiden tot het aantasting van de functionaliteit van de buizerdhorst die in de zuidelijke bosstrook aanwezig is.
- Voor de buizerd zal realisatie van de plannen leiden tot overtreding van de verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet en moet een ontheffing te worden aangevraagd.
- Omdat van de buizerds ook twee horsten in het bos ten oosten van de akker aanwezig zijn, en dus over alternatieve broedplaatsen beschikken, zal de ontheffing voor deze soort mogelijk worden verleend.
- Realisatie van de plannen zal niet leiden tot het verstoren van het jaarrond beschermde nest van de ransuil.
- Voor de ransuil zal realisatie van de plannen niet leiden tot overtreding van de verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet en behoeft geen ontheffing te worden aangevraagd.
- Realisatie van de plannen zal niet leiden tot het verstoren, vernielen of wegnemen van vaste rust- en verblijfplaatsen van de hazelworm.
- Voor de hazelworm zal realisatie van de plannen niet leiden tot overtreding van de verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet en behoeft geen ontheffing te worden aangevraagd.
- Een ontheffing voor das en buizerd zal slechts worden verleend als kan worden aangetoond dat er voor de plannen geen reële alternatieven zijn én er sprake is van een dwingende reden van groot openbaar belang. Bovendien zal eventuele schade voor de betreffende soorten moeten worden gemitigeerd of gecompenseerd.

Nee, tenzij-toets

- De plannen voor het kadastrale perceel 70 aan de Haarweg in Maarsbergen zullen niet leiden tot een significante aantasting van de zones met bijzondere ecologische kwaliteit en van de aaneengeslotenheid en robuustheid van de EHS.
- Wel kunnen de plannen leiden tot een significante aantasting van bijzondere soorten en van essentiële verbindingen.
- Dientengevolge kunnen de plannen alleen worden gerealiseerd als wordt aangetoond dat er sprake is van een reden van groot openbaar belang en dat er voor de plannen geen reële alternatieven zijn. Bovendien dient de optredende schade te worden gecompenseerd.

9 Geraadpleegde literatuur

- Alterra 2012. Website Bodemdata.nl (<http://www.bodemdata.nl/>).
- Backes, Ch.W., P.J.J. van Buuren & A.A. Freriks 2004. Hoofdlijnen natuurbeschermingsrecht. Sdu Uitgevers bv., Den Haag.
- Bal, D., H.M. Beije, M. Fellingier, R. Haveman, A.J.F.M. van Opstal & F.J. van Zadelhoff 2001. Handboek Natuurdoeltypen, Rapport Expertisecentrum LNV nr. 2001/020, Wageningen.
- Beenen, R. (red.) 1998. Werkdocument Soortenbeleid, onderdeel fauna. Provincie Utrecht, Utrecht.
- Beenen, R., E. van den Dool & W. Timmers 2002. Werkdocument Soortenbeleid, onderdeel flora. Provincie Utrecht, Utrecht.
- Beusekom, R. van, et al. [red.] 2005. Rode Lijst van de Nederlandse Broedvogels. Tirion Uitgevers B.V. Baarn.
- Bijlsma, R.G. 1996. Ecologische atlas van de Nederlandse roofvogels. Schuyt & Co, Haarlem.
- Dienst Regelingen van het ministerie van LNV 2009. Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen. Brief, Den Haag.
- Dienst Regelingen van het ministerie van El&I 2011a. Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Den Haag.
- Dienst Regelingen van het ministerie van El&I 2011b. Soortenstandaard Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*. Den Haag.
- Dienst Regelingen van het ministerie van El&I 2011c. Soortenstandaard Gewone grootoorvleermuis *Plecotus auritus*. Den Haag.
- Dienst Regelingen van het ministerie van El&I 2011d. Soortenstandaard Buizerd *Buteo buteo*. Den Haag.
- Dietz, C., O. von Helversen & D. Nill 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika. Biologie, kenmerken, bedreigingen. Nederlandse vertaling en bewerking: P.H.C. Lina. Tirion Natuur, Utrecht.
- Eggels, G. 1998. Het Amsterdam-Rijnkanaal en de verdroging. TU Delft.
- Gegevensautoriteit Natuur, Netwerk Groene Bureaus & Zoogdiervereniging 2012. Het protocol voor vleermuisinventarisaties (www.natuurnet.nl).
- Hom, C.C., P.H.C. Lina, G. van Ommering, R.C.M. Creemers & H.J.R. Lenders 1996. Bedreigde en kwetsbare reptielen en amfibieën in Nederland. Toelichting op de Rode Lijst. Rapport IKC Natuurbeheer nr. 25. IKC, Wageningen.
- Limpens, H., K. Mostert & W. Bongers (red.) 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. KNNV-Uitgeverij, Utrecht.
- Lina, P.H.C. en G. van Ommering 1996. Bedreigde en kwetsbare vogels in Nederland. Toelichting op de Rode Lijst. Rapport IKC-Natuurbeheer nr. 21. IKC, Wageningen.
- Manen, W. van 2002. Buizerd *Buteo buteo*. Pp. 164-165 in: SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000. Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- Meijden, R. van der, B. Odé, C.L.G. Groen, J.P.M. Witte & D. Bal 2000. Bedreigde en kwetsbare vaatplanten in Nederland. Basisrapport met voorstel voor de Rode Lijst. Gorteria 26(4): 85-208.
- Ministerie van LNV 2000. Bescherming van planten en dieren. *Over de Flora- en Faunawet*. Brochure nr. 03. Ministerie van LNV, 's Gravenhage.
- Ministerie van LNV 2002a. Ter bescherming van onvervangbare flora en fauna. Algemene toelichting op de Flora- en Faunawet. Ministerie van LNV, 's Gravenhage.
- Ministerie van LNV 2002b. Soortbescherming bij ruimtelijke ingrepen en dergelijke. Over de Flora- en Faunawet in Nederland. Ministerie van LNV, 's Gravenhage.
- Ministerie van LNV 2005. Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren. De Flora- en Faunawet in de praktijk; informatie over vrijstellingen, ontheffingen en gedragscodes. Ministerie van LNV, 's Gravenhage.

- Ommering, G. van, I. van Halder, C.A.M. van Zwaay & I. Wynhoff 1995. Bedreigde en kwetsbare dagvlinders in Nederland. Toelichting op de Rode Lijst. Rapport IKC-Natuurbeheer nr. 18, IKC, Wageningen.
- Provincie Utrecht 2004. Streekplan 2005-2015. Rapport, Utrecht.
- Provincie Utrecht 2005a. Handleiding bestemmingsplannen 2005 (concept). Rapport, Utrecht.
- Provincie Utrecht 2005b. Inhoud onderzoek door initiatiefnemer naar significante aantasting van wezenlijke kenmerken of waarden van de EHS (concept). Notitie, Utrecht.
- Provincie Utrecht 2006a. Handleiding bestemmingsplannen. Beleidsdeel. Rapport, Utrecht.
- Provincie Utrecht 2006b. Handleiding bestemmingsplannen. Servicedeel. Rapport, Utrecht.
- Provincie Utrecht 2007. Uitwerking ruimtelijk beleid verblijfsrecreatie binnen de EHS (Heuvelrug). B-stuk. Notitie, Utrecht.
- Provincie Utrecht 2008. Structuurvisie Provincie Utrecht. Rapport, Utrecht.
- Provincie Utrecht 2012. Natuurbeheerplan 2013. Rapport, Utrecht.
- Ministeries van LNV en VROM en de provincies 2007. Spelregels EHS. Beleidskader voor compensatiebeginsel, EHS-Saldobenadering en herbegrenzen EHS. Rapport, Den Haag.
- Provincie Utrecht 2013a. Structuurvisie Provincie Utrecht 2013-2028. Rapport, Utrecht.
- Provincie Utrecht 2013b. Provinciale Ruimtelijke Verordening, Provincie Utrecht 2013. Ex artikel 4.1 eerste lid, Wro. Rapport, Utrecht.
- Spitzen-van der Sluijs & R.C.M. Creemers 2009. Hazelworm *Anguis fragilis*. In: Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON) (redactie) 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. – Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.
- Stichting voor Bodemkartering (Stiboka) 1966. Bodemkaart van Nederland. Wageningen.
- Stichting voor Bodemkartering (Stiboka) 1982. Geomorfologische kaart van Nederland. Wageningen.

Geraadpleegde websites:

www.bodemdata.nl

www.provincie-utrecht.nl

Bijlage 1. Bezoekdata, de weersomstandigheden tijdens de veldbezoeken en de groepen die tijdens de bezoeken zijn onderzocht

Bezoekdatum	Weersomstandigheden	Duur	Groepen
13-feb-13	licht-half bewolkt, 1- -1 °C, OZO 1-3	0,50	zo,vo
2-apr-13	vrijwel onbewolkt, -2-5 °C, ONO2-4	0,50	zo,vo
22-apr-13	licht-half bewolkt, 3-15 °C, ZW 1-3	0,75	fl,pad,zo,vo,rep,amf, ins
15-mei-13	geheel bewolkt, 12-8 °C, N 1-2	1,00	zo,vl,vo,re
24-mei-13	half-zwaar bewolkt, 8-13 °C, Z 2-3	0,75	fl,zo,vo,rep,amf, ins
5-jun-13	vrijwel onbewolkt, 16-22 °C, NNO1-3	0,50	zo,vo,re
7-jun-13	onbewolkt, 17-24 °C, NO 2-4	1,00	fl,zo,vo,rep,amf, ins
25-jun-13	onbewolkt, 17-24 °C, NO 2-4	1,00	zo,vl,vo,re
6-jul-13	licht-half bewolkt, 23-25 °C, NNO 2-3	0,75	fl,zo,vo,rep,amf, ins
12-jul-13	licht-half bewolkt, 23-25 °C, NNO 2-3	0,50	zo,vl,vo
19-jul-13	vrijwel onbewolkt, 19-26 °C, NNO 2-3	1,00	fl,zo,vo,rep,amf, ins
13-aug-13	licht bewolkt, 11-16 °C, W 1-2	0,50	zo,re
15-aug-13	half-zwaar bewolkt, na 13:00 lichte regen, 12-19 °C, ZZW 1-3	0,50	fl,pad,zo,vo,rep,amf, ins
27-aug-13	licht-half bewolkt, 14-23 °C, NO 1-2	1,00	zo,re
18-sep-13	geheel-zwaar bewolkt, 12-15 °C, W 2-3	0,75	pad,zo,vo,rep
24-sep-13	geheel bewolkt, 16-14 °C, NO 0-1	0,75	pad,zo,vo,rep
9-okt-13	geheel bewolkt, 14-16 °C, WZW 2-3	0,50	zo,re
30-okt-13	geheel bewolkt, 14-16 °C, WZW 2-3	1,00	pad,zo,vo
Totaal		13,25	

fl = flora; pad = paddenstoelen; zo = zoogdieren; vl = vleermuizen; vo = vogels; rep = reptielen; amf = amfibieën; ins = insecten

Bijlage 2. Vastgestelde plantensoorten	
Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam
Aalbes	Ribes rubrum
Akkerdistel	Cirsium arvense
Akkerereprijs	Veronica agrestis
Akkerkers	Rorippa sylvestris
Akkerkool	Lapsana communis
Akkermelkdistel	Souchus arvensis
Akkerviooltje	Viola arvensis
Akkerwinde	Convolvulus arvensis
Amerikaans krentenboompje	Amelanchier lamarckii
Amerikaanse vogelkers	Prunus serotina
Beklierde duizendknoop	Persicaria lapathifolia
Bergbasterdwederik	Epilobium montanum
Beuk	Fagus sylvatica
Bijvoet	Artemisia vulgaris
Bitterzoet	Solanum dulcamara
Blaartrekkende boterbloem	Ranunculus sceleratus
Bleke klaproos	Papaver dubium
Bochtige smelev	Deschampsia flexuosa
Boerenwormkruid	Tanacetum vulgare
Bonte gele dovenetel	Lamium galeobdolon 'Florentinum
Bosandoorn	Stachys sylvatica
Boswilg	Salix caprea
Brede stekelvaren	Dryopteris dilatata
Brede wespenorchis	Epipactis helleborine
Brem	Cytisus scoparius
Canadese fijnstraal	Conyza canadensis
Dagkoekoeksbloem	Silene dioica
Drienerfmuur	Moehringia trinervia
Echte kamille	Matricaria recutita
Engels raaigras	Lolium perenne
Fijn schapengras	Festuca filiformis
Fioringras	Agrostis stolonifera
Fluitenkruid	Anthriscus sylvestris
Framboos	Rubus idaeus
Geel nagelkruid	Geum urbanum
Geknikte vossenstaart	Alopecurus geniculatus
Gestreepte witbol	Holcus lanatus
Gewone berenklauw	Heracleum sphondylium
Gewone braam	Rubus fruticosus
Gewone brunel	Prunella vulgaris
Gewone hennepnetel	Galeopsis tetrahit
Gewone paardenbloem	Taraxacum officinale
Gewone reigersbek	Erodium cicutarium
Gewone spurrie	Spergula arvensis
Gewone steenraket	Erysimum cheiranthoides
Gewone veldbies	Luzula campestris
Gewone vlier	Sambucus nigra
Gewone zandmuur	Arenaria serpyllifolia
Gewoon biggenkruid	Hypochaeris radicata
Gewoon duizendblad	Achillea millefolium
Gewoon herderstasje	Capsella bursa-pastoris
Gewoon reukgras	Anthoxanthum odoratum
Gewoon speenkruid	Ranunculus ficaria
Gewoon struisgras	Agrostis capillaris
Gewoon varkensgras	Polygonum aviculare
Gewoon vingerhoedskruid	Digitalis purpurea
Glad vingergras	Digitaria ischaemum

Bijlage 2. Vastgestelde plantensoorten (vervolg)	
Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam
Gladde witbol	Holcus mollis
Grasmuur	Stellaria graminea
Greppelrus	Juncus bufonius
Groene naaldaar	Setaria viridis
Grote brandnetel	Urtica dioica
Grote ereprijs	Veronica persica
Grote klaproos	Papaver rhoeas
Grote weegbree	Plantago major
Grove den	Pinus sylvestris
Grove varkenskers	Coronopus squamatus
Haagwinde	Calystegia sepium
Hanenpoot	Echinochloa crus-galli
Harig knopkruid	Galinsoga quadriradiata
Hazelaar	Corylus avellana
Hazenpootje	Trifolium arvense
Heermoes	Equisetum arvense
Heggenduizendknoop	Fallopia dumetorum
Heggenwikke	Vicia sepium
Hengel	Melampyrum pratense
Hertshoornweegbree	Plantago coronopus
Hondsdrif	Glechoma hederacea
Hondsroos	Rosa canina
Hop	Humulus lupulus
Hopklaver	Medicago lupulina
Hulst	Ilex aquifolium
Kaal knopkruid	Galinsoga parviflora
Kleefkruid	Galium aparine
Klein hoefblad	Tussilago farfara
Klein kruiskruid	Senecio vulgaris
Klein vogelpootje	Ornithopus perpusillus
Kleine brandnetel	Urtica urens
Kleine leeuwenklauw	Aphanes inexpectata
Kleine leeuwentand	Leontodon saxatilis
Kleine veldkers	Cardamine hirsuta
Kleverig kruiskruid	Senecio viscosus
Klimop	Hedera helix
Klimopereprijs	Veronica hederifolia
Kluwenhoornbloem	Cerastium glomeratum
Kluwenzuring	Rumex conglomeratus
Korrelganzenvoet	Chenopodium polyspermum
Kromhals	Anchusa arvensis
Kropaar	Dactylis glomerata
Kruipende boterbloem	Ranunculus repens
Kruldistel	Carduus crispus
Krulzuring	Rumex crispus
Kweek	Elytrigia repens
Lievevrouwebedstro	Galium odoratum
Look-zonder-look	Alliaria petiolata
Madeliefje	Bellis perennis
Melganzenvoet	Chenopodium album
Paarse dovenetel	Lamium purpureum
Penningkruid	Lysimachia nummularia
Perzikkruid	Persicaria maculosa
Pilzegge	Carex pilulifera
Pitrus	Juncus effusus
Ratelpopulier	Populus tremula
Reukeloze kamille	Tripleurospermum maritimum

Bijlage 2. Vastgestelde plantensoorten (vervolg)	
Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam
Ridderzuring	Rumex obtusifolius
Robertskruid	Geranium robertianum
Rode klaver	Trifolium pratense
Ruw beemdgras	Poa trivialis
Ruwe berk	Betula pendula
Schaduwgras	Poa nemoralis
Schapenzuring	Rumex acetosella
Schietwilg	Salix alba
Schijfkamille	Matricaria discoidea
Schijnpapaver	Meconopsis cambrica
Sint-Janskruid	Hypericum perforatum
Speerdistel	Cirsium vulgare
Sporkehout	Rhamnus frangula
Stijf havikskruid	Hieracium laevigatum
Stinkende gouwe	Chelidonium majus
Stippelganzenvoet	Chenopodium ficifolium
Straatgras	Poa annua
Taxus	Taxus baccata
Tijmereprijs	Veronica serpyllifolia
Timoteegras	Phleum pr. pratense
Trosvlier	Sambucus racemosa
Veldbeemdgras	Poa pratensis
Veldereprijs	Veronica arvensis
Veldzuring	Rumex acetosa
Vijfvingerkruid	Potentilla reptans
Vogelkers	Prunus padus
Vogelmuur	Stellaria media
Vroegeling	Erophila verna
Waterpeper	Persicaria hydropiper
Wilde kamperfoelie	Lonicera periclymenum
Wilde lijsterbes	Sorbus aucuparia
Wilgenroosje	Chamerion angustifolium
Witte dovenetel	Lamium album
Witte klaver	Trifolium repens
Witte krodde	Thlaspi arvense
Zachte berk	Betula pubescens
Zachte duizendknoop	Persicaria mitis
Zandraket	Arabidopsis thaliana
Zevenblad	Aegopodium podagraria
Zilver schoon	Potentilla anserina
Zomereik	Quercus robur
Zwaluwtong	Fallopia convolvulus
Zwarte els	Alnus glutinosa

Bijlage 3. Vastgestelde paddenstoelen		
Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Rode Lijst
Straatchampignon	Agaricus bitorquis	
Gele knolamaniet	Amanita citrina	
Narcisamaniet	Amanita gemmata	
Vliegenzwam	Amanita muscaria	
Groene knolamaniet	Amanita phalloides	
Parelamaniet	Amanita rubescens	
Sombere honingzwam	Armillaria ostoyae	
Paarse knoopzwam	Ascocoryne sarcoides	
Kastanjeboleet	Boletus badius	
Roodsteelfluweelboleet	Boletus chrysenteron	
Kleverig koraalzwammetje	Calocera viscosa	
Plooivoetstuijzwam	Calvatia excipuliformis	
Paarse korstzwam	Chondrostereum purpureum	
Echt moederkoren	Claviceps purpurea	
Witte koraalzwam	Clavulina coralloides	
Slanke anijstrechtterzwam	Clitocybe fragrans	
Nevelzwam	Clitocybe nebularis	
Botercollybia	Collybia butyracea	
Gewoon eikenbladzwammetje	Collybia dryophila	
Geschubde inktzwam	Coprinus comatus	
Gewone glimmerinktwam	Coprinus micaceus	
Roodbruine gordijnzwam	Cortinarius subbalaustinus	
Gestreept nestzwammetje	Cyathus striatus	
Dennenvlamhoed	Gymnopilus sapineus	
Radijsvaalhoed	Hebeloma crustuliniforme	
Witte kluijzwam	Helvella crispa	
Echt judasoor	Hirneola auricula-judae	
Valse hanenkam	Hygrophoropsis aurantiaca	
Witte satijnvezelkop	Inocybe geophylla var. geophylla	
Amandelvezelkop	Inocybe hirtella	
Amethistzwam	Laccaria amethystina	
Gewone fopzwam	Laccaria laccata	
Gekroesde fopzwam	Laccaria tortilis	
Tranende franjehoed	Lacrymaria lacrymabunda	
Grijsgroene melkzwam	Lactarius blennius	
Zwartgroene melkzwam	Lactarius necator	
Bitterzoete melkzwam	Lactarius subdulcis	
Rimpelende melkzwam	Lactarius theiogalus	
Stinkparasolzwam	Lepiota cristata	
Paarse schijnridderzwam	Lepista nuda	
Parelstuijzwam	Lycoperdon perlatum	
Grote parasolzwam	Macrolepiota procera	
Graskleefsteelmycena	Mycena epipterygia	
Helmmycena	Mycena galericulata	
Melksteelmycena	Mycena galopus	
Dennenmycena	Mycena metata	
Porseleinzwam	Oudemansiella mucida	
Gewone krulzoom	Paxillus involutus	
Grote stinkzwam	Phallus impudicus	
Oranje aderzwam	Phlebia radiata	
Wollige franjehoed	Psathyrella artemisiae	
Bleke franjehoed	Psathyrella candolleana	
Langsteelfranjehoed	Psathyrella conopilus	
Valse kopergroenzwam	Psilocybe caerulea	
Gewone of dwergzwavelkop	Psilocybe fascicularis	

Bijlage 3. Vastgestelde paddenstoelen (vervolg)		
Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Rode Lijst
Scherpe kamrussula	Russula amoenolens	
Braakrussula	Russula emetica	
Beukenrussula	Russula fellea	
Broze russula	Russula fragilis	
Stevige braakrussula	Russula mairei	
Geelwitte russula	Russula ochroleuca	
Berijpte russula	Russula parazurea	
Kleine aardappelbovist	Scleroderma areolatum	
Gele aardappelbovist	Scleroderma citrinum	
Gele korstzwam	Stereum hirsutum	
Gewone dennenkegelzwam	Strobilurus stephanocystis	KW
Gewoon elfenbankje	Trametes versicolor	
Gele trilzwam	Tremella mesenterica	
Gewoon donsvoetje	Tubaria furfuracea ss. Arnolds	
Geweizwam	Xylaria hypoxylon	

Bijlage 4. Waarnemingslocaties vleermuizen

Maarsbergen, Haarweg, perceel 70

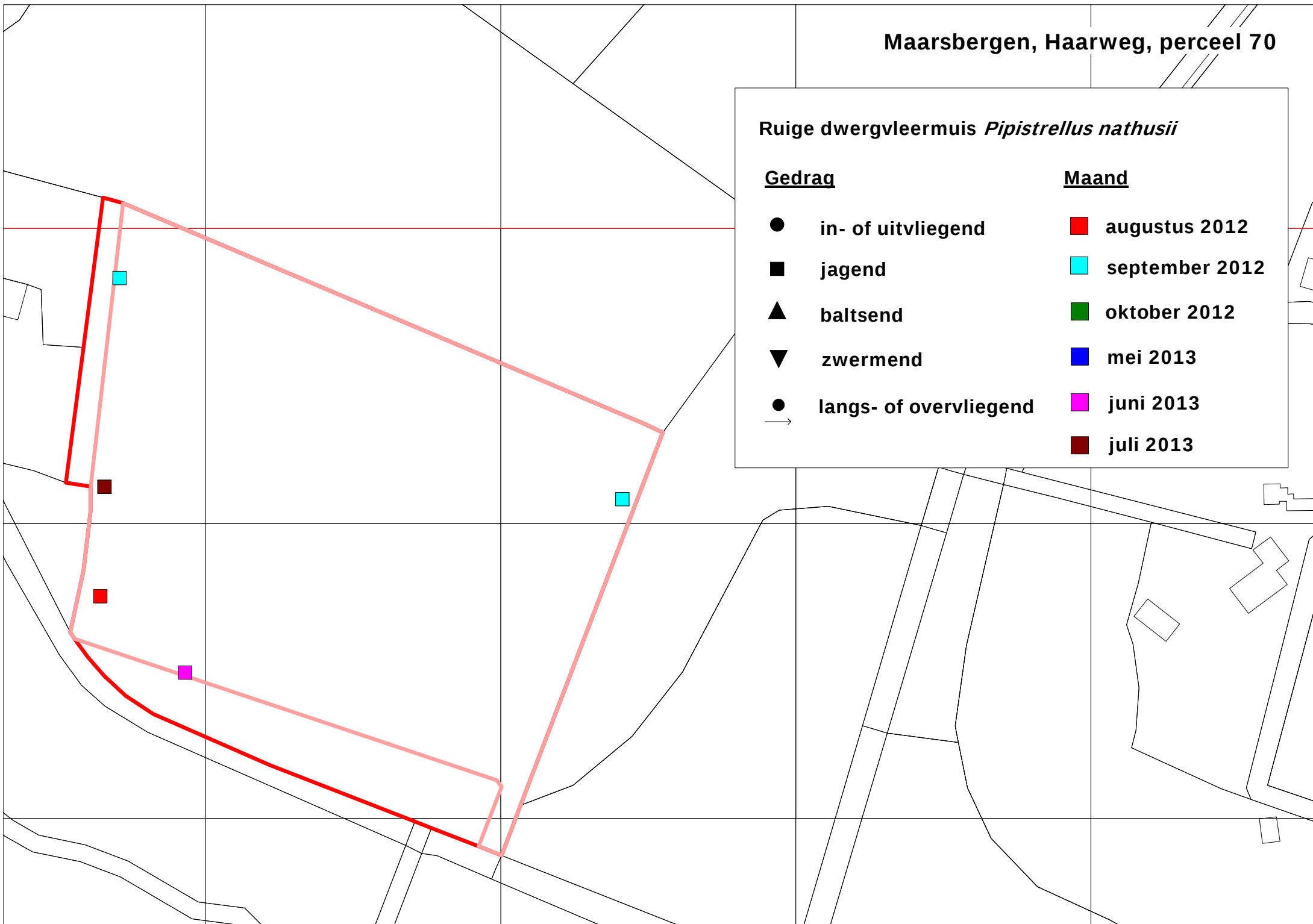
Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*

Gedrag

- in- of uitvliegend
- jagend
- ▲ baltsend
- ▼ zwermend
- langs- of overvliegend
-

Maand

- augustus 2012
- september 2012
- oktober 2012
- mei 2013
- juni 2013
- juli 2013

Maarsbergen, Haarweg, perceel 70

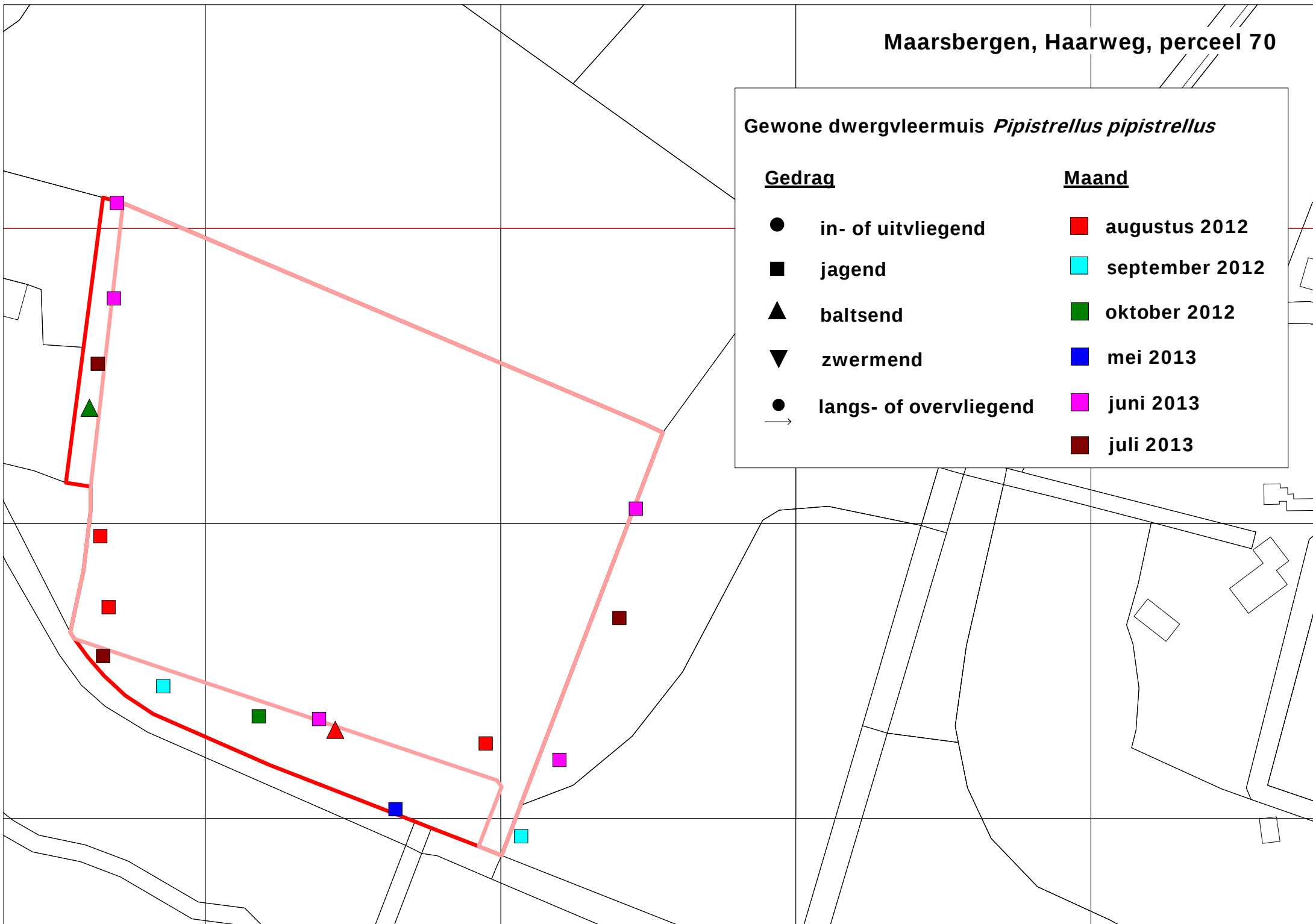
Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*

Gedrag

- in- of uitvliegend
- jagend
- ▲ baltsend
- ▼ zwermend
- langs- of overvliegend
→

Maand

- augustus 2012
- september 2012
- oktober 2012
- mei 2013
- juni 2013
- juli 2013

Maarsbergen, Haarweg, perceel 70

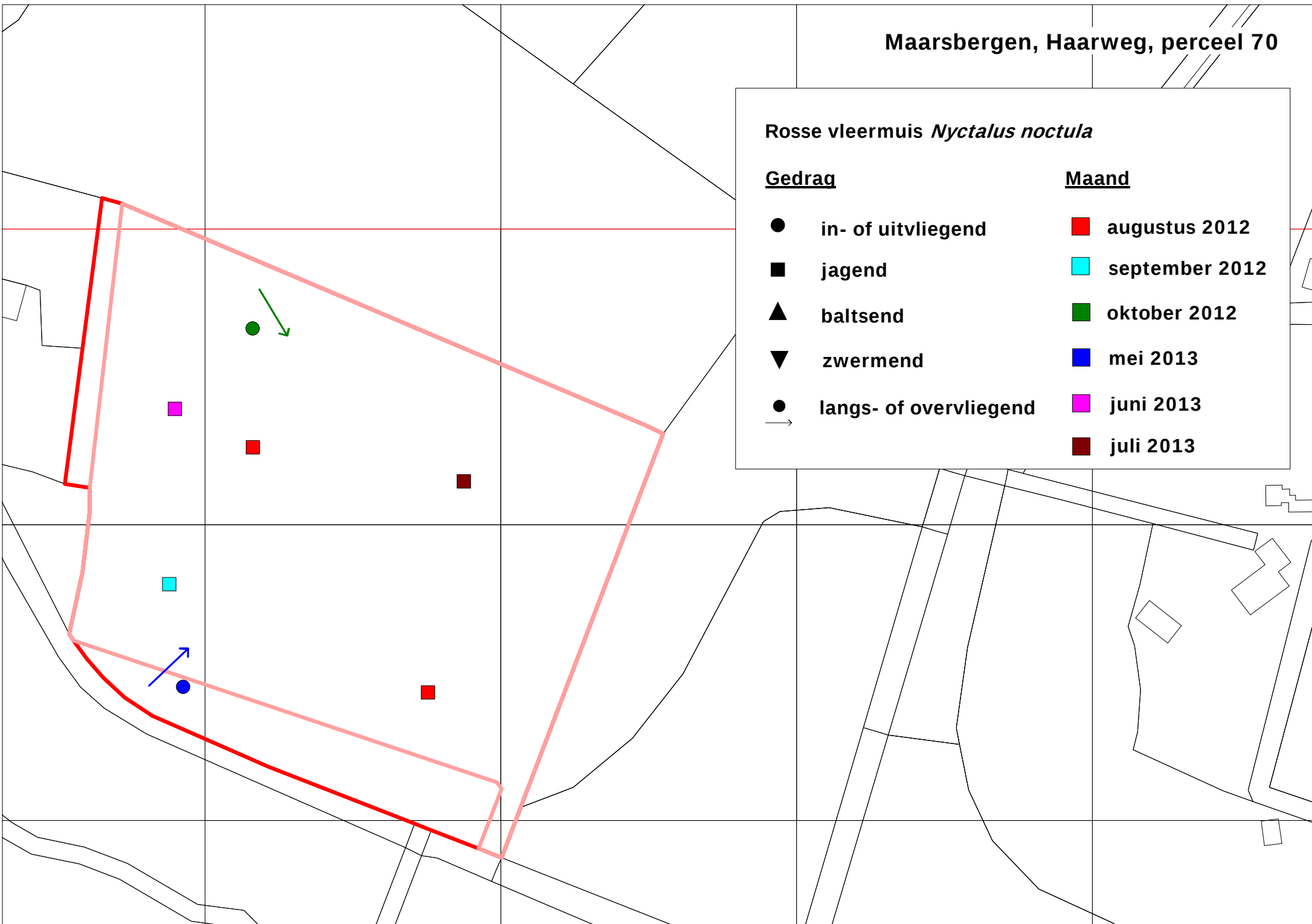
Rosse vleermuis *Nyctalus noctula*

Gedrag

- in- of uitvliegend
- jagend
- ▲ baltsend
- ▼ zwermend
- langs- of overvliegend

Maand

- augustus 2012
- september 2012
- oktober 2012
- mei 2013
- juni 2013
- juli 2013

Maarsbergen, Haarweg, perceel 70

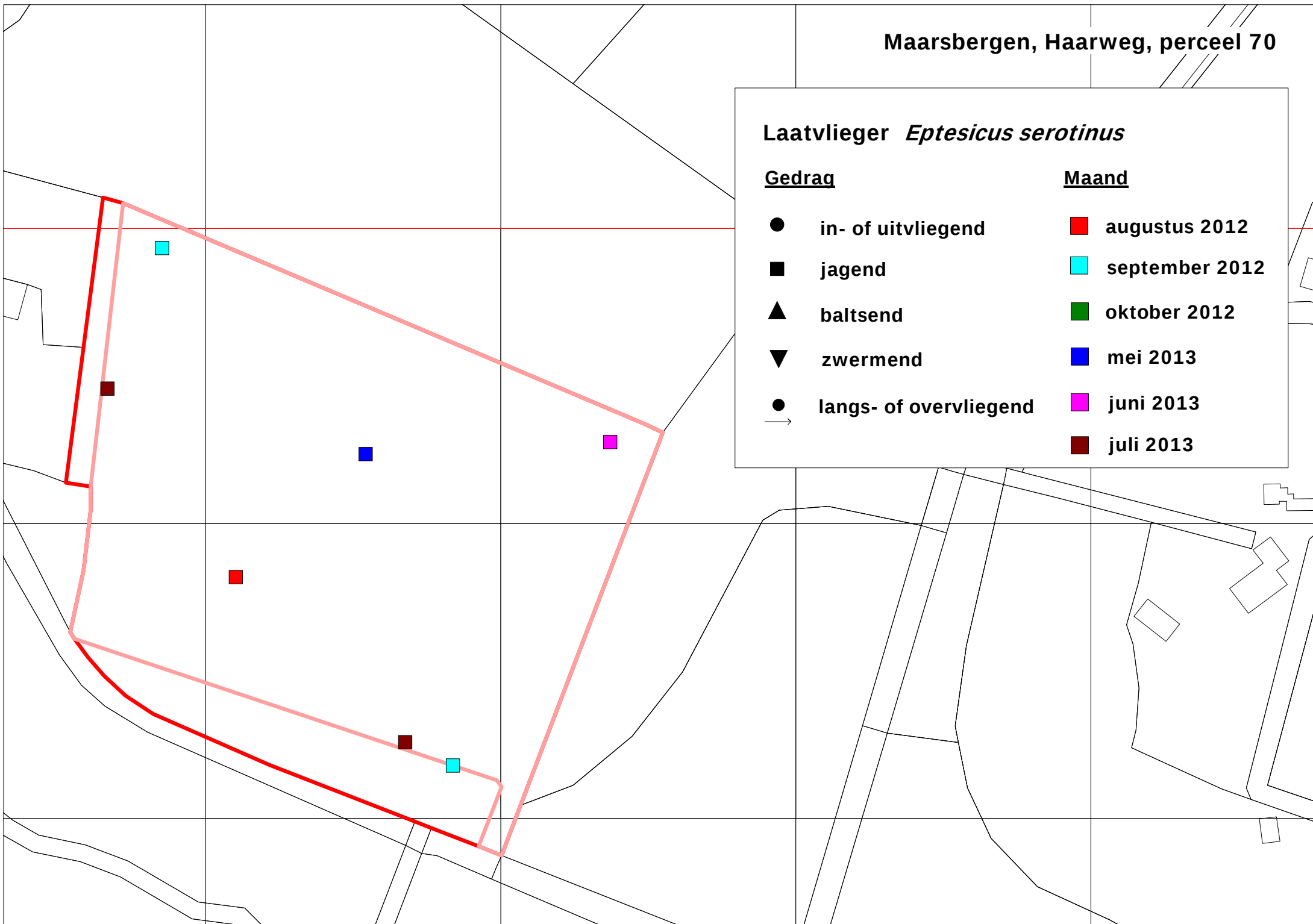
Laatvlieger *Eptesicus serotinus*

Gedrag

- in- of uitvliegend
- jagend
- ▲ baltsend
- ▼ zwermend
- langs- of overvliegend
-

Maand

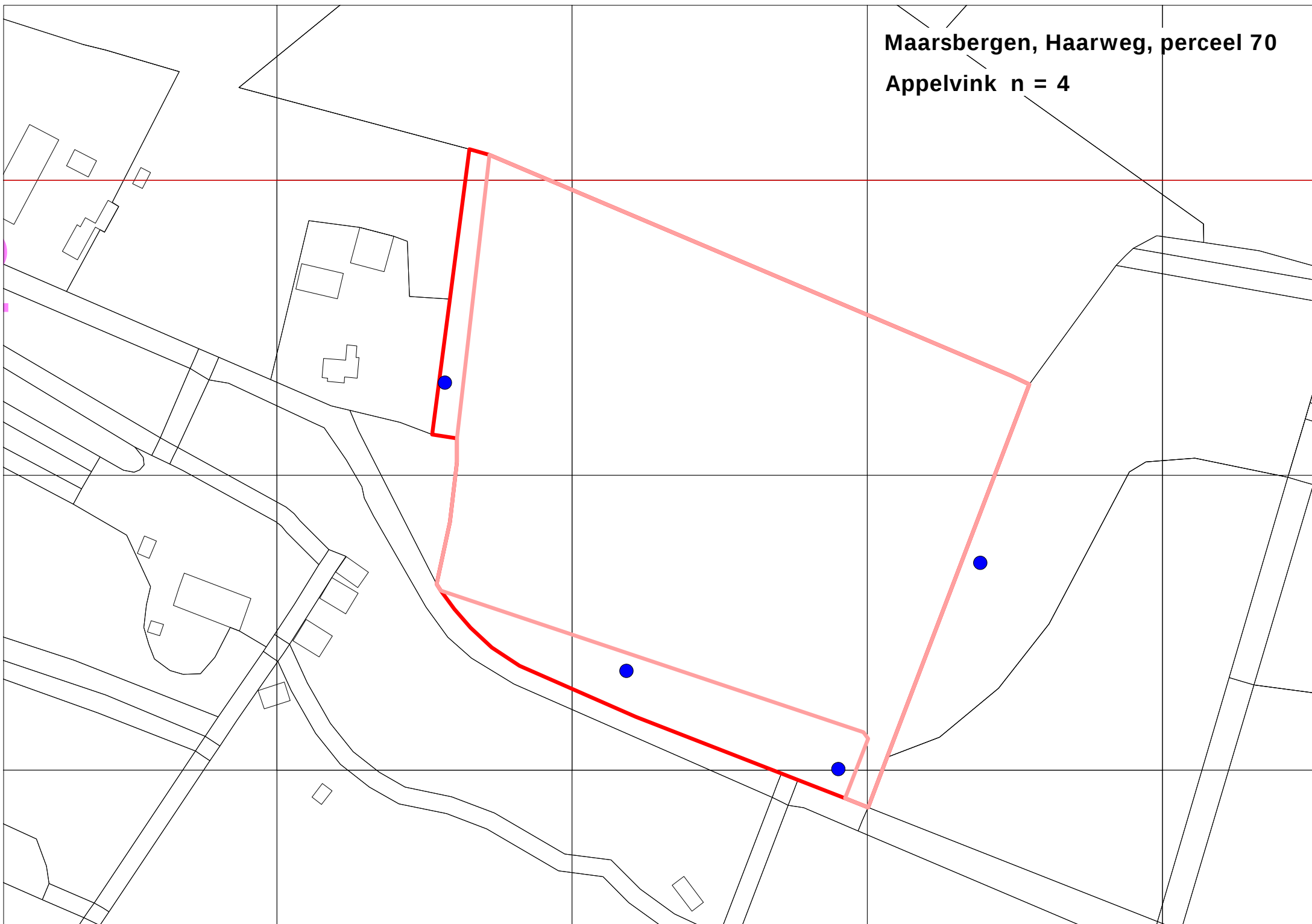
- augustus 2012
- september 2012
- oktober 2012
- mei 2013
- juni 2013
- juli 2013

Bijlage 5. Territoriumkaarten broedvogels

Maarsbergen, Haarweg, perceel 70

Appelvink n = 4

Maarsbergen, Haarweg, perceel 70

Boomklever n = 1

Maarsbergen, Haarweg, perceel 70

Boomkruiper n = 3

Maarsbergen, Haarweg, perceel 70

Bosuil n = 1

Maarsbergen, Haarweg, perceel 70

Buizerd n = 1

Maarsbergen, Haarweg, perceel 70

Fitis n = 5

Maarsbergen, Haarweg, perceel 70

Gaai n = 2

Maarsbergen, Haarweg, perceel 70

Goudhaantje n = 1

Maarsbergen, Haarweg, perceel 70

Goudvink n = 4

Maarsbergen, Haarweg, perceel 70

Grauwe vliegenvanger n = 4

Maarsbergen, Haarweg, perceel 70

Groenling n = 2

Maarsbergen, Haarweg, perceel 70

Grote bonte specht n = 2

Maarsbergen, Haarweg, perceel 70

Grote lijster n = 1

Maarsbergen, Haarweg, perceel 70

Heggenmus n = 5

Holenduif n = 1

Maarsbergen, Haarweg, perceel 70

Houtduif n = 4

Maarsbergen, Haarweg, perceel 70

Koolmees n = 5

Maarsbergen, Haarweg, perceel 70

Kuifmees n = 4

Maarsbergen, Haarweg, perceel 70

Merel n = 9

Maarsbergen, Haarweg, perceel 70

Pimpelmees n = 3

Maarsbergen, Haarweg, perceel 70

Putter n = 2

Maarsbergen, Haarweg, perceel 70

Ransuil n = 1

Maarsbergen, Haarweg, perceel 70

Roodborst n = 8

Maarsbergen, Haarweg, perceel 70

Spreeuw n = 2

Maarsbergen, Haarweg, perceel 70

Tjiftjaf n = 7

Maarsbergen, Haarweg, perceel 70

Tuinfluiter n = 3

Maarsbergen, Haarweg, perceel 70

Vink n = 8

Maarsbergen, Haarweg, perceel 70

Winterkoning n = 4

Maarsbergen, Haarweg, perceel 70

Witte kwikstaart n = 2

Maarsbergen, Haarweg, perceel 70

Zanglijster n = 6

Maarsbergen, Haarweg, perceel 70

Zwarte kraai n = 1

Maarsbergen, Haarweg, perceel 70

Zwarte mees n = 1

Maarsbergen, Haarweg, perceel 70

Zwartkop n = 7

